

ÚJ KELELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Éves díj	150 Lej
Felére	600
Negyedévre	620
Egy hónapra	110

X. évfolyam * 195. szám
1929 Augusztus 29 Csütörtök
* 5689 év Ab 23 *

Kolozsváron hirdetéseket a
Rudolf Mosse S. A.
Str. Reg. Maria No. 36. Tel. 4-13
és a
LLOYD EXPRESS
Str. Galu No. 20. Telefon 14-55
hirdetési irodák vesznek fel

Románia kezében van a kisebbségi kérdés megoldásának kulcsa

— A genfi ötödik kisebbségi kongresszus hivatalos jelentése —

A kisebbségi kongresszus titkársága a mostani genfi ülésre elkészítette a romániai kisebbségek helyzetéről szóló jelentését is. A hivatalos jelentést, amely plenáris ülés elé kerül, kibővített munkatársunk az alábbiakban ismerteti:

A romániai kisebbségek, ami a Maniu-kormányhoz való kapcsolataikat illetve, jelenleg igen komoly krízisben vannak. Míg ugyanis Maniu Gyula az állami élet sok más területén már jelentős haladást tud felmutatni. — itt csak a szabad és befolyástól mentes parlamenti választások előszobájában történt lefolytatását említjük meg, — a jogos kisebbségi követelések teljesítése tekintetében a kormány részéről eddig nagyon kevés történt, sőt a parlamentben beérkezett egyes törvények olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek a kisebbségek jogos érdekeit semmiképpen sem veszik tekintetbe. Nem oszda tehát, ha Románia nemzetiségi körében egyre nagyobb mértékben növekvő eszalódás tapasztalható.

A kérdés, amely ma felmerül, az, hogy Románia kisebbségi igényeik elismerése és teljesítése tekintetében várhatnák-e valamilyen átfogó eredményt, vagy pedig Maniunak és híveinek korábbi nyilatkozatai ellenére a valóságban a jelenlegi kormánytól sem lehet sokat remélni? Ennek a kérdésnek a megválaszolásánál szem előtt kell tartani azt, hogy a Maniu-kormányt úgy belpolitikailag, mint külpolitikailag teret a legnagyobb és a legkülönbözőbb nehézségekkel kell megküzdenie és a valóságban, még a megfelelő pártokat levezése mellett is, a kisebbségi követelések megoldása tekintetében semmiféle alapos munkát végezni nem tud. Azt is meg kell jegyezni továbbá, hogy Maniu miniszterelnök alig néhány nappal ezelőtt a kisebbségi kongresszus főtitkárával folytatott beszélgetés során azt a kijelentést tette, hogy kormánya már a legközelebbi parlamenti ülésszak alatt megismeri a jelenlegi román kisebbségi törvényt, amely többek között a nyelvkérdést is szabályozni fogja. Ezre a célra a kormány azzal a feladattal bízta meg Gheorghe Popp, képviselőt, aki Románia kisebbségeinek megbecsülését nagymértékben bírja, hogy a különböző európai államokat utazza be és tanulmányozza a kisebbségi kérdés megoldására irányuló ottani kísérletek teremtett haladást és tapasztalatokat, amelyek alapján visszaérkezése után javaslatokat terjesszen a kormány elé a kisebbségi törvénytervezet számára.

Amint a legutóbbi hírekből kitűnik, Popp Gheorghe képviselő útjának során Genfben is ellátogat, hogy az ötödik kisebbségi kongresszuson részt vegyen. Azt reméli, hogy itt sok olyan dolgot fog tapasztalni, melyek feladatának megvalósításánál hasznára lehetnek és mindenekelőtt találni fog a kisebbségi problémák különböző ismerőivel. Természetes, hogy a kongresszus a maga részéről a legszívesebben látja Popp képviselőt Genfben és azon reményének ad kifejezést, hogy a kongresszus munkájából azt a benyomást fogja meríteni, hogy a kisebbségi mozgalom nem egyoldalú kisebbségi követelések alapján valamilyen formájában, éppen ellenkezőleg, olyan tevékenység, amely a kisebbségek és a többségi népek érdekeinek becsületes összeegyeztetését és ezzel az európai béke biztosítását szolgálja. Amikor a kongresszus ezzel kapcsolatban sok szerencsét kíván Popp képviselőnek felelősségteljes megbízatásának teljesítéséhez, ezt felbőlnél őszintén teszi, mert attól, hogy Maniu Gyula kormányának ténylegesen sikerülni fog-e Romániában, ebben a klasszikus kisebbségi államban, a nemzetiségi kérdést mintaszerű módon szabályozni, rendkívül sok függ abban a harcban, amely a kisebbségi jogok elismeréséért és életbe léptetéséért folyik Európában, nemcsak

a Romániához szomszédos országokban, hanem egész kontinensünk minden részében.

Ha Maniunak sikerül Romániában olyan állapotot teremteni, amely a kisebbségek részére a nemzeti és kulturális fejlődési szabadságot biztosítja ebben az országban és ezáltal megteremtve az államhoz és a népfajhoz való tartozandóság szintézisét, ennek erkölcsi hatását nemcsak Románia szomszédos országában, hanem azokon túl is, a többi európai államban sem lesz lehetséges többé feltartóztatni. Mert azt, ami Romániában az ország és a kisebbségek előnyére elérhető, másutt is, ahol a viszonyok nem is ilyen nehezek, feltétlenül el lehet és el kell érni. Ez lesz a legjobb argumentum és ezzel a megokolással szemben a valóságban semmi kihatása nem lesz annak, hogy a kitűzött célok elértéig mennyi ideig fog tartani.

Ha Maniu Gyula, ez az államférfi, akinek becsületes intencióit még ellenfelei sem merik elvitatni, alkalmatlannak bizonyul arra a feladatra, amelyet a sors rótt rá és emiatt elveszti azt a bizalmat, amelyet ma a különböző államokban embermilliók tanúsítanak iránta és misztérióját fog reakciót kiváltani, hanem mindenütt, ahol a nemzeti kiegyenlítődés megvalósítására vár.

A kisebbségek érdekei jelenleg tehát egészen rendkívüli mértékben Maniu Gyula kormányának sorsával, valamint annak magatartásával van összekötve. Érthető tehát, ha Európa valamennyi nemzetiségének figyelve az ő személyére és cselekedeteire irányul és azt kívánják neki, hogy őrizze meg történelmi akaratát és tetteit missziójának megvalósítására.

Snowden győzelmével megegyezés jött létre a hágai konferencián

Németország hozzájárulása biztosítottak tekinthető. Az olasz államasutak három éven át egymillió tonna szenet rendelnek Angliából. Briand megmentette Stresemann tárcáját

Hága, aug. 28. Tegnap déluán öt órától éjjel félkettőig folytatott tárgyalások során a hitelezői államok egymás között megegyezésre jutottak a jóvátételi fizetések elosztása tekintetében s ezzel a hágai konferencia huszonkét napos ülése után mégis jó eredményt mutathat fel.

Hága, aug. 28. Francia beavatott helyről a tegnapi ülés lefolyásáról, a következőket közlik: A konferenciát összehívó hatalmak delegátusai délután öt órától este félkilencig érkezték a megegyezés létrehozása érdekében. Feljártak: Briand, Snowden, Pirelli, Stresemann, Henderson, majd Jaspard összegezte az eddig elért eredményeket. Ekkor a német delegáció távozott s a jóvátételben részes öt állam delegációt magára nagyva bevárni igyekezett, míg a hatalmak az annuitási összegek egymásközi felosztása tekintetében megegyezésre jutnak. Jaspard vitte a közvetítő szerepét a két csoport és pedig egyrésztől Anglia, másrésztől a francia, belga, olasz és japán delegációk között. Hosszas tárgyalás után közös igyekezettel és jóakarattal sikerült egymáshoz közelíteni az álláspontokat és Snowden angol kincstári kancellár sem zarkozott el a közlekedő lépések megtételétől.

Végre 1 óra 30 perckor meg volt a megegyezés a felosztás tekintetében, amit telefonon azonnal közöltek a német delegációval. A teljes megegyezés létrejöttéhez még a németek hozzájárulása is szükséges, ami tekintettel arra, hogy Németországnak nem kell újabb terheket magára vállalnia, biztosítottak tekinthető.

A megegyezés értelmében Anglia a követelt 48 millió aranyárka évi összeg helyett 36 millió aranyárkát kap tehát 7 millió és 400 ezer aranyárkával többet mint amennyit a négy hitelező állam legutolsó ajánlatában részé-

re felajánlottak s ezenkívül közvetlen megegyezés létesült Anglia és Olaszország között a szénzállítások kérdésében.

A eredményről a késő éjszakai órákban a sajtó részére tájékoztató kommuniké adtak ki, amelyben szintén hangsúlyozták a közös igyekezettel és jóakarattal létrehozott megállapodás jelentőségét. Ma a hat meghívó hatalom delegátusai délelőtt tizenegy órakor újabb értekezletet tartanak, amelyen a német delegáció nyilatkozik hozzájárulásáról.

A Reutter távirati iroda megerősíti a megegyezés létrejöttét s közli az angol nyilvánossággal, hogy ennek értelmében Anglia 96 millió aranyárkát ért el. 40 millióból 36 milliót a jóvátételben részes államok garantálják, 18 milliót kap Anglia a feltétlen annuitások maradványából és 42 milliót a feltételes és feltétlen annuitások újrendezéséből.

A távirati iroda közli még, hogy Anglia és Olaszország külön megállapodása szerint az olasz államasutak három éven át évi egymillió tonna szenet rendelnek Angliából.

Henderson külügyminiszter a távirati iroda tudósítója előtt azt hangoztatta, hogy a megállapodás igen előnyös Angliára.

Csütörtökön a konferenciának teljes ülése lesz s Henderson Hágából egyenesen Genfben utazik el.

A hágai lapok biztosra veszik a németek hozzájárulását s örömeiket fejezik ki a felett, hogy Hágához megegyezés és nem kudarc fog fűződni.

Páris aug. 28. Ideérkezett hírek szerint Stresemann azt a kijelentést tette, hogy a ma éjjel létrejött megegyezést csak abban az esetben adja hozzájárulását, ha biztosítottot nyer a hatalmaktól arra, hogy a rajnai kiürítést mielőbb megkezdik.

A déli lapok megállapítják, hogy Briand ma éjjel megmentette Stresemann miniszteri tárcáját.

Scheveningenben a megegyezés öröme éjjeli tüzijáték volt. Az angol és német delegációk leplezetlen örömmel fogadták a megegyezés létrejöttét.

Hága, aug. 28. A rajnai megszállásban résztvevő hatalmak és Németország delegátusai ma délben másfélórás megbeszélést tartottak. Délután öt órakor a konferencia összehívó hatalmai tartottak ülést, amely háromnegyed óra alatt véget ért. Utána a francia, olasz és angol delegációk külön megbeszélésre vonultak vissza.

A Reutter távirati iroda az esti hágai helyzetéről azt jelenti Londonba, hogy a delegációk mindenike a másiktól várja, hogy kezdeményezzen és tegyen valamit. Snowden szállásán van s várja az esetleges látogatókat.

Beavatott helyről származó információk szerint a holnapi teljes ülésen elnapolják a konferenciát a népszövetségi tanácsülés utáni időkre s a delegációk elutaznak Hágából.

Hága, aug. 28. A politikai bizottság ma délután ülést tart. Ugy tudják, hogy a miniszterek holnap este elhagyják Hágát. A pénzügyi szakértők néhány napig még Hágában üléseznek, majd átteszik munkálataik színhelyét Berlinbe, vagy Lausanneba. A kormányok a konferenciát előreláthatólag szeptember végén folytatják.

A hágai déli lapok megállapítják, hogy Snowden győzelmet aratott a tegnapi megegyezéssel mert követeléseinek négyötödét kénytelenek voltak teljesíteni.

Páris, aug. 28. A rendőrség ma az összes mozgósítható erőkkel a hágai konferenciáról készült filmeket. Az elkobzás okául azt hozzák fel, hogy ezzel a intézkedéssel a rendőrség megakart akadályozni, hogy a mozi közönsége Snowden ellen tüntethessen.

ETÉSEK
5 lej, vastagabb
apróhirdetés 50 lej,
alék kedvezmény,
fizetendő jelzés
nk, ha portó bélyeg
hírek díja 250 lej.

Adó elegánsan buto-
zott szoba író dő-
obahaszalattal. Cím
óter 20. II. emelet.

lyázati hirdetés,
targu-muregi Tal-
ud-Töránál egy dar-
ke és egy chumbe-
si-gemore melamed
ás kerül betöltésre.
épesítést, kort, csa-
li állapotot és eddigi
közlést igazoló bi-
nyitvány másolatok-
felsejrelt ajánlatok
eptember 15-ig át-
c mire benyújtandók.
és József Talmud-
bra egyleti elnök Str.
zi Voda 34.

és kóser bivaly- és
néntei naponta két-
er, csecs mőknek és
gének állandóan
y tenentől fejve, ház-
z szálltva is kap-
ó. Ugyanott állan-
na friss kóser tejfel,
ó és vaj is kap-
ó. Schwartz Ignácné
l. Decemből 36. Szept-
ber 1-től Str. Juliu
ntu (Szentegyház-
a) 24.

yarnyeivü
ácskönyv
ahámné.
s portó).
nyvosztályában.

mint
00
önyv
gyar, német,
ol nyelven az
let
nak!
ghiresebb
rei.
élyi könyv
szes ujdón
kaphatók
a „Dante“
havi 50 lej
t kell fizese-
pontna cse-
vashatja a
szenczióit
dalom leg-
eket
lért.
vtár Cluj,
Jókai-u.)
ospektust.

Néhány emlék a zürichi nagy napokról

Irá: DR. KLEIN MIKSA

(Negyedik közlemény)

Sir Herbert Sámuel szikár alakja emelkedik most szólásra, de percek telnek el, amíg az eljenzéstől szóhoz juthat. A zsidó népnek ez az önértékes fia nehéz viszonyok között teljesítette kormányzói kötelességét. Összhangot teremtett: arab és zsidó érdekek között, s a kettőt összehangolni a mandatarus hatalom keleti nagy érdekeivel, nehéz feladat volt. Különösen neki, a zsidó államférfiúnak. Mert Herbert Sámuel nemcsak nem tagadta meg soha a zsidósághoz való tartozását, hanem önértékes és öntudatos zsidó volt. Hűséges angol állampolgár, de hűséges zsidó is. Nincs tehát ellentét e kettős lelki megnyilatkozás között, — tanulhatnánk tőle Sándor Pálék ... z

Ki ismerheti jobban nálánál azokat a nehézségeket, amelyeket a zsidóságnak meg kellett küzdenie Palesztinában? Ki ismeri jobban az arab veszélyt nálánál? Ki ismeri jobban a kolonizációs kérdések súlyos komplexumát nálánál? De ki ismeri jobban Anglia álláspontját a cionista törekvésekkel szemben nálánál?

Ezekre a kérdésekre adott választ: „Mi, akik a palesztinai mandátummal kell foglalkoznunk, három ténnyel kellett összehangba hoznunk: Palesztinát, — Nagybritanniát és a világ zsidóságát. Ez ma sikerült nekünk.” Később: „meg vagyunk győződve, hogy a fennálló nehézségeket le fogjuk küzdeni.”

Felélős angol államférfiútól hallani lehet ezeket a súlyos kijelentéseket, — megnagyjából hatnak a gyülekezetre, melynek lelkében a Szentfal meidensek emléke még elevenen él, s amelyeknek erélytelen elintézése még sok vörös osztályzásokra adhat alkalmat. Az IFA délelőtti sürgönyeinek rossz hatását jó-tékonyan ellensúlyozza a volt kormányzó beszéde.

Ünnepi csendben kezd Marschal beszélni. A cionista közvélemény előtt most szótól meg először az amerikai zsidóság vezetője. Amit mondott, az ismeretes mindenki előtt, — de ahogyan mondotta el a beszédjét, az egyenesen a szenzáció erejével bírt. Hatalmas organuma befőtli a termet, — széles gesztusokkal kíséri minden mondatát s öklével az asztalra csapva beleszóval: „egy bizonyos: Palesztina jel lesz építve”. Ezt Marschal mondja, aki pedig ismeri erejét, befolyását és pénzügyi hatalmát. Kirobban a gyűlés tetszése, az egész gyülekezet felállva, tapsolva, tombolva ünnepli a nemzionista zsidóság vezérét. Hogy Marschal komoly megértéssel viseltetik a cionisták eddigi munkája iránt, hogy elveik érvényesítéséért továbbra is küzdhetnek, hogy semmiféle jogfosztást nem kívánótlak, — azt rövidesen egy mondattal elintézi: „Együtt akarunk dolgozni a cionistákkal váll — váll mellett.” A Jewish Agency kiterjesztésének ellenzői is most meggyőzőve állanak, s a tegnapi ellenfelek is érzik hogy Marschal együtt munkálkodása velük, a cionista ideál hamarabb megvalósítását jelenti részükre. Olyan új erőtenyezőt nyertek, amit meg kell becsülni. „Mi amerikaiak praktikusan akarunk dolgozni, — megfogjuk ismerni egymást, — s meglátjuk, a munka könnyen fog menni.”

Az erő sugárzott arcáról, — a praktikusan gondolkodó, ajkoto amerikai biztonságával hirdeti a munka új korszakát és sikerét. Egy félszázad óta irányítja Marschal az amerikai zsidóság sorsát és vett részt az amerikai zsidóság sorsának intézésében is. — különösen a Keleti zsidóság sorsát változásait ismeri és azokat enyhítette. Ez az ember nem ringatja magát illuziókkal, — hideg és számító agy, de tetterős, cselekvésre készen áll és ha ő kötötte le magát a palesztinai munka mellett s ő

hirdeti ilyen meggyőződéssel a világ előtt, hogy ennek keresztülvitele biztos — akkor — ha „nem” várhatunk csodákat, csak amit a tiszta nyugodt ész és a termelő munka hívhat életbe. — úgy lélekben megerősödve bizhatunk a magunk önzetlen áldozatkészségünkben. Maga Marschal is érzi kijelentéseinek súlyos és nagy horderejét, mert Weizmann és Marschal közvetítésében a világ zsidóságának összefogása szimbolizálódik az ölkezésük a zsidó nép egybeforrásává magasodik az eszmék világába. Könnyezve, sírva tombol a gyülekezet, de nem a fájdalom könnye ez, hanem az öröm könnye, — mely pedig oly ritkán volt Izrael osztályrésze.

Ebben a túlfűtött atmoszférában emelkedik szólásra Einstein professzor. A világ legnagyobb gondolkodója itt áll előtünk szerényen, hogy hitet tegyen zsidósága mellett, — hitet tegyen Palesztina mellett, hitet tegyen a zsidó egység mellett. Ezt a nemzeti büszkeség sem tudja méltóságosan elviselni. Egy nép hódolt itt meg a szellem nagysága előtt, — mely öléből fakadt, hogy megajándékozza új világossággal az emberiséget. Ezt a ünneplést nem lehet szavakba önteni, — a vihar szokott ily elemetáris erővel kitörni, — s Einstein elveszi Weizmantól a fakalapácsot s könnyekkel a szemében fényveti az extázisban tomboló hittestvéreit.

Végre szóhoz jut és elmondja gondolatait a mai napról. — A kegyelet hódolatát Herzl iránt oly egyszerű szavakkal röjja le, hogy mindenki érzi lelkében. Ő hozta a megváltást, övé az érdem, — mi csak későn értettük meg, — hajoljunk meg nagysága előtt. — Ő ajándékozott meg minket a nagy feladattal a Palesztinai építés kötelemével, — el kell végeznünk ezt, — de egyben ismerjük el a cionisták erkölcsi jogát a nagy mű irányításában.

Einstein már visszaül a helyére, szerényen, de szavai fascinátlólag hatnak. Elismerő szavai az eddigi teljesítmények kel szemben a cionisták táborában minden aggodalmat eloszlatott a Jewish Agency ellenzői lelkében.

Uj színek, — uj hangok! — Lord Melchett, az angol cionisták elnöke nyíltan feltárja a gyülekezett előtt, hogy az angol kormányok eddig nem teljesítették kötelességüket velünk szemben, — a mandátum eredeti elgondolása még nagyon messze van a megvalósulástól. A zsidó nemzeti otthon megteremtése csak mi tőlünk függ, s mi megakarjuk valószínűsíteni. Nem ismernek cionistát, és nem cionistát, hiv az ősi föld, s aki érlette áldoz, — az velem van, azzal én vagyok együtt. Az angol kapitalisták legnagyobbja olyan megrázó erővel hirdeti jogunkat az ősi földhöz, hogy szavai a fergeg viharát váltja ki a lelkekből. Nem angol dominiumot hirdét, hanem szabad otthont, — melyet mi zsidók akarunk felépíteni a saját erőnkkel, szabad akaratunkból. A lord lelkesedése és hite a nagy mű iránt oly erővel tölti meg a lelkeket hogy csak azt sajnálom, — mi-ért nincs egy tökéletes „talke” itten, hogy minden zsidó házában el lehessen helyezni, hogy erősítse a csüggedőket, — hogy ne féljenek a veszélyektől, melyek élénk tornyosulnak majd, hogy minden zsidó lélekben visszacsendüljön szava: mi tőlünk függ a nemzeti szabad Otthon megvalósítása. Micsoda erős hit futi ezt a hatalmas egyéniséget? Peldát vehetünk tőle mindannyian.

Rabbi Uziel és a mizrachisták tapsoltak Leon Blumnak. Hát nem egy csuda ez? Az internacionális gondolatnak legtipikusabb képviselője, — a francia szocializmus vezére, — itt van és költői

szavakkal bejelenti csatlakozását a z együttműködéshez. Igen most a palesztinai munka felépítésének alapja: az egyenlőség és az igazság. A demokrácia új gazdasági megnyilatkozásai itt jelenhetnek meg a legteljesebben, s ezért ebből a munkából részt kér mint szocialista és mint zsidó, melyre minden alkalommal önértékesen hivatkozhatott. A világ közvéleményét két tényező alkotja: a gondolkodók és a dolgozók munkája. A palesztinai munkában együtt vannak: Einstein a ma élő emberek legnagyobbika az internacionale palesztinai munkáscsoportjaival, s ebből a sorból én sem akarok hiányozni.

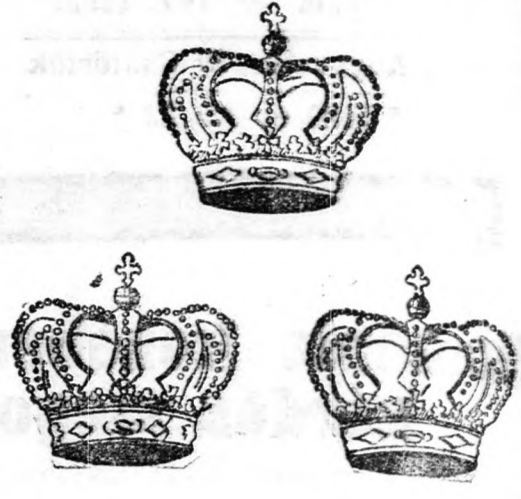
Leon Blum gondolatai üdítőleg hatnak a jelenlévőkre, — szellemes érvelése csillogó hasonlatai, a proletáriátus megbecsülésének hirtetése — a palesztinai munkában való feltalálhatása új oldalról világítja meg az eszmét. Azt a könyvedséget, ahogy kergetődző gondolatai kifejtette, — a legragyogóbb szónokok sorába emeli Leon Blumot. Olyan nagy sikere volt, hogy a francia parlament, vagy a II-ik Internacionale gyűlése sem részisítette ő nagyobb elismeréssel, mint a hittestvérei gyűlése. Leon Blum soha nem tagadta zsidó származását, de mi nemzeti zsidók, — meg büszkén valjuk őt magunkénak.

A berlini Deutsche Bank elnökét Oscar Wasserman a cionista érzésű tagok kitörő lelkesedéssel fogadták. A nemetországi Keren Hajjeszód elnöki tisztségét oly időben fogadta el, amidőn az erősen asszimilált nemzeti zsidóság nem tartotta összegegyeztethetőnek hazafias érzésével, hogy Palesztinát is áldozatot hozzon. Nem akarták vállalni a zsidóságukkal járó kötelezettségeket. Elutasították minden közösséget a cionistákkal. A német zsidóságnak ezt a kényelmes álláspontját teljesen felborította Oscar Wasserman, aki elfogadta a Keren Hajjeszód elnökségét, — sőt — horribile dictu — nyílt mitingeken felhívta a zsidókat, hogy a Keren Hajjeszód — és Keren Kajemet alapokra pénzt adni — erkölcsi kötelességük. Nem hazazárulás tehát a palesztinai mű támogatása. Ez a tette Wassermannnak forradalmi tette volt és hatása alatt a német zsidó ifjúság körében új nemzeti mozgalom indult meg Wasserman és Einstein olyan erővel léptek fel a palesztinai munka érdekében, hogy az asszimilált zsidóság elszégyelte magát. Itt nem lehet kitérni a kifogásokkal, vállalni kellett a zsidósághoz tartozásnak minden odiumát nyíltan. „Vajelschu snéhem jachdow!” Ezzel a mondattal fejezte be beszédét. Együtt indult el tehát a cionista zsidóság, hogy ne csak tárgya maradjon a históriának, hanem cselekvő alapja is legyen a jövőben.

Wasserman nagy népszerűségét a valóságos körök előtt meg lehet érteni, ha tudjuk róla azt, hogy minden alkalommal a legelőzékenyebb módon áll segítségünkre. A Mizrachit vallásos igényeinek kielégítését — Wasserman soha nem ellenezte, sőt mindig respektálta. A nap jelentőségét ekkép jellemezte. „Wir bringen viel mehr mit als Geld. Wir bringen unser moralisches Gewicht, — wir bringen die Einheit und die Einigkeit des Judentums”. A Wassermannok morális súlyát nem lehet pénzrel felmérni.

A dollármilliomos Felix Warburg eddigi nagy áldozataival joggal érdemelte ki a meleg ünneplést. Az ő „adoptáltjai”, Weizman és Marschal majd szépen és jól fognak elvégezni mindent. Itt kell elmondjam azt a kis esetet ami a pénzügyi bizottság ülésén játszódott le a mai napot követő kedden. Az új 15 millió dolláros alapítékú palesztinai bank alapítási tervzetet boncolgatták, amidőn Felix Warburg felkéri Lord Melchettet, hogy ő legyen az első részvény jegyzője a banknak, — de Melchet udvarián visszautolja az irást Warburg-

A Deauville-i és Vichy-i elegancia versenyen a tiszta selyem

HAROM KORONA védjegyű harisnya aranyérmet nyert.

hoz. — „csak — Ön után”. „En sokak akarok jegyezni, — mert nagyon boldognak érzem magam, hogy megérhettem ezeket a szép históriai napokat — mondja nevetve Warburg”. „Nem tesszemmit” — válaszol Melchet.

Erre Warburg a „General Mortgage Bank” alapítékéből lejegyvez 500.000 Dollárt. Szótlanul átnyújtja az ívet Lord Melchetnek, — aki szintén 500.000 dollárt jegyez le. A részvény iv megközi a körútját de az élen ott díszleg az első 500.000 Dollár, amit egy melegenéző, jölelki zsidó ember irt alá, hogy lehetővé tegye az olesó házkölcösönök nyújtásával a városok gyors felépítését.

A költő Salom Asch lelkesítő szözata után feláll. A. M. Ussischkin, a föld éhes zsidó. Ez a türelmetlen izzó lelki nacionalista zsidó, aki a békétárgyalásokon lélesező világ előtt először szólalt meg hébernyelvben és követelte vissza az ősi földet a zsidó népnek. Neki nem elég Palesztina felépítése, — ő a zsidó nép újra építését követeli Palesztina által. Nem számít előtte semmit, hogy a zsidó nép szét van szórva az egész világon, hogy osztályok vannak, hogy rétegekben van szakadva, ő csak a szenvedő zsidó tömegeket látja, amely vágyik vissza az élet forrásaihoz ahol élő víz fakad, amely vágyik vissza az ősi földre, az ősi föld pedig epedve vágyik édes gyermekei, a zsidók után. Ezt a hatalmas embert még Leon Blum is megtápsolja. Ennek az embernek szeretete az ősi föld iránt: lobogó hit. Ilyen jelkü emberek lehetnek a zsidó martirok.

Nahum Sokolow pedig csillogó humorral átszött beszédében bezárja ezt az ülést s felhangzik a Hatikva dala. Oszlik a közönség ki a levegőre, a história nap befejezést nyert s tőlünk függ, hogy ez a nap ténylegesen história legyen egy szebb, boldogabb históriája a zsidó népnek.

Ananas számóca
A világ legegészségesebb gyümölcse!
Számóca nélkül nincsen kert!
Legjobb ültetési ideje szeptember hó!
200 darab Ananas számócapalántát
a 4 legjobb óriásfajban csomagolásával és bérmentesítéssel együtt
300 Lei
árban bármely postafiómásra szállít
Mühle Árpád kertészeti telepe
Timisoara (Róma)

Szülői kötelesség a csecsemőt Höfer-rel ápolni.

Csütörtök
Ke
de
ne
Cluj-
let tud
nyekről
döbbsé
agból.
vannak
gödalom
ujabb é
dóyi zsi
len hoz
egyfo
gás
Az el
a palesz
egész v
Nép
Londo
vargások
gyarmat
lig béer
szerint
eddig 1-
kórháza
lys sebe
A nagy
panasz
Wet
Páris,
jeruzsále
Haifában
harok v
száz emb
re súlyos
most má
szágotak
Ang
Washi
elnököt
reste fel
Kérték,
igyekezz
kében P
Howe
geknek
Londo
közlés
elő sz
Az elnök
jezést, h
lépése, h
életben t
küldött
és erről
reztett,
M
kat
Londo
jelentés
tínában
sek kite
völgyére
ruzále
rend vol
hallatsz
ujra erő
dások az
madását
szaverte
mesnek

Kolozsvár zsidósága vasárnap délelőtt nagyszabású tiltakozó népgyűlést rendez a palesztinai események miatt

A gyűlés határozatait továbbítani fogják az angol kormányhoz

Cluj-Kolozsvár, aug. 28. (Uj Kelet tudósítójától.) A palesztinai eseményekről érkező hírek a legmélyebb megdöbbentést váltották ki az erdélyi zsidóságban. Azok, akiknek hozzátartozóik vannak Palesztinában, visszafojtott aggodalommal kísérik az onnan érkező újabb és újabb híreket, de az egész erdélyi zsidóság, ha nincsenek is közvetlen hozzátartozóik Palesztinában, egyformán osztozik a véres zavargások által felidézett gyászban.

Az elkeseredett felháborodás, amely a palesztinai események hatása alatt az egész világ zsidóságából kitört, Erdély

zsidóságában is elementáris erővel váltotta ki a tiltakozás és az elégtételkövetelés szavát.

Kolozsváron vasárnap délelőtt a zsidóság nagyszabású tiltakozó gyűlést fog tartani, hogy állást foglaljon a palesztinai véres zavargások ellen. A demonstratív népgyűlésen az összes zsidó pártok és irányzatok részt fognak venni, hogy egységesen dokumentálják a zsidóság felháborodását és tiltakozását egy palesztinai események, valamint azok előidézői és a kötelességmullasztó felelős tényezők ellen. A vasárnapi népgyűlésen tiltakozó határozatot készül

hozni a kolozsvári zsidóság és ezt a határozatot el fogja juttatni Londonba az angol kormányhoz.

Hasonló tiltakozó népgyűlések tartására szólítja fel az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség az egyes helyi csoportokat is.

Az első ilyen tiltakozó gyűlés ma, csütörtökön este lesz Tordán. Az erdélyi zsidó ifjusági szervezetek külön is bejelentették a Zsidó Nemzeti Szövetség utján legerélyesebb tiltakozásukat a Palesztinában történt események miatt.

Népszövetségi vizsgálatot kér a zsidóság a felelősség megállapítására

London, aug. 28. Palesztinában a zavargások tovább tartanak. A londoni gyarmatügyi hivatalhoz tegnap reggel beérkezett hivatalos jelentés adatai szerint a palesztinai zavargásoknak eddig 143 halottja van és a különböző korházakban a zavargásoknak 427 súlyos sebesültjét ápolják.

A Népszövetség főtájkarságához nagy számban érkeznek tiltakozó panaszok a palesztinai zavargásokkal kapcsolatban.

Ezek a panaszok a Népszövetség főtájkarságát arra szólítják fel, hogy indítson haladéktalanul vizsgálatot annak megállapítására, hogy kiket terhel a felelőség a zavargások keletkezéséért és elfajulásáért.

Bejruthban, Sziria fővárosában, ahol az arab lakosság már előzőleg szimpátia-tüntetést rendezett a palesztinai zavargások mellett, hasonlóképpen támadás készült a zsidó lakosság ellen. A karhatalom azonban megakadályozta a zsidók és az arabok összeütközését.

szélszónai. Három arab meghalt, négy megsesült.

Az „Eagle” cirkáló újabb katouai erő-

Az angolok által betelepített hedzsaszi beduinok lázították fel a palesztinai arabokat

London, aug. 28. Jól értesült angol politikai körökben úgy tudják, hogy a Szent Fal körüli villongás csak külső indító oka volt a súlyos arab-zsidó összeütközéseknek, melyek Palesztinában lezajlottak. Mélyebb oka ennek az összeütközésnek az, hogy

legsúlyosabb módon veszélyeztetik.

A palesztinai letelepedett arabokat, akik a cionista bevándorlásba már beletörődtek, ezek az új harcok és kóbor természetű arabok lázították föl egy agresszív zsidóellenes magatartásra.

Soviniszta arab körök ilyen módon felhasználhatták a Szentfal körüli bizonytalan jogi helyzetet arra, hogy a zsidó arak ellenéteket kiéleítsék. Az angol helyi hatóságok passzív magatartásukkal pedig engedték az ellentétek elfajulását. A zsidó telepek a 600 ezer harcias arab beözönlése láttára védelmi szervezeteket alakítottak.

A londoni sajtó egyébként a palesztinai eseményeket a legkülönbözőbb módon kommentálja. A Daily Telegraph jelentése szerint

a zavargásokkal már régóta előkészítették, a hatóságoknak azonban semmi érzékük sem volt a válságos helyzet felismerésére.

azonkívül az arabokkal szemben halatlan gyöngeségnek jelét tanúsították.

Weizmann audiencián jelenik meg Macdonaldnál

Páris, aug. 28. A Havas távirati iroda jeruzsálemi tudósítójának közlése szerint Haifában és Jaffában újabb nagyarányú harcok voltak, melyekben állítólag hatszáz ember vesztette életét. A helyzet egyre súlyosbodik, noha a katonai erősítések most már folytonosan érkeznek. Az országutakon a közbiztonság hiánya tel-

és emiatt nem lehet másként, csak vonaton utazni.

Londoni jelentés szerint Macdonald a gyarmatügyi miniszterrel megbeszélést folytatott és fogadni fogja Weizmant, aki svájci pihenőjét megszakítva, ma az angol fővárosba érkezett.

Angolellesztüntetések Kanadában és Varsóban

Washingtoni jelentés szerint Hoover úrnak tizenhat tiltakozó küldöttség kereste fel Amerika különböző városából. Kérték, hogy intervencionáljon Angliánál és igyekezzenek beavatkozni a zsidók érdekében Palesztinában.

Hoover elnök kijelentette a küldöttségeknek, hogy kormánya intervenciát Londonban, ahol azt a megnyugtató közlést tették, hogy most már megfelelő számú karhatalom áll rendelkezésre.

Az elnök annak a reményének adott kifejezést, hogy a nagyszámú katonaság felépése lehetővé fogja tenni, hogy emberéletben több kár nem esik. Információkat küldött a jeruzsálemi amerikai konzul is és erről az oldalról is meggyőződést szerzett, hogy Anglia a rendfenntartó

mandátumát komolyan fogja fel és minden rendbontási kísérlettel szemben erőlyesen fog fellépni.

Az angol külügyi hivatal megállapítja, hogy amerikai részről hivatalos forma szerinti jegyzeket nem intéztek Angliához, csak érdeklődés történt Londonban az amerikai nagykövetség részéről a palesztinai események iránt.

Torontóban a kanadai zsidók gyűlést hívtak össze, amelyen meg akarják vitatni annak lehetőségét, hogy

segélyexpedíciót küldjenek ki a szorongatott palesztinai zsidóság oltalmára.

Varsóban tegnap több ezer főből álló tömeg tüntetett az angol nagykövetség épülete előtt. A rendőrség incidens nélkül szétoszlatásra bírta a tüntetőket.

Hivatalos jelentés szerint a brit katonaság teljesen ura a helyzetnek

London, aug. 28. A lapokhoz érkezett jelentések szerint az összetűzések Palesztinában folytatódnak. Az ellenségeskedések kiterjednek egész Judeára, az Emek völgyére és csaknem egész Galiléjára. Jeruzsálemben hétfőn éjszaka viszonylag rend volt s csak szorványos lövöldözések hallatszóttak. Kedden délután azonban újra erősebben kiújultak az uccai támadások az elővárosokban. Az arabok egy támadását Tel Avivban a karhatalom visszaverte. Haifában még mindig veszedelmesnek ítélik meg a helyzetet. Haifából

az angol gyarmatügyi minisztérium táviratot kapott, mely szerint

Hitchess vasutügyi főbiztos kődobás által szenvedett sérülése a kórházban behalt.

A Reuter távirati iroda jelenti, hogy Palesztinában a katonaság most már teljesen ura a helyzetnek. Jaffában a karhatalom meg tudta akadályozni az arabok egy támadását a kormányzósági épület ellen, mely alkalommal két percig tartó gépfegyvertűzzel sikerült a zavargókat

Értesítés!
Megnyit Bucurestiben, a főváros központjában a
„Hotel Venetia”
Str. Pictor Grigorescu 12. szám.
A királyi palota mögött. — Bejárat a Calea Victoriei.
100 modern berendezésű szobával, központi lűtés, minden szobában hideg- és melegvíz. Lift, fürdő és telefon áll a vendégek rendelkezésére. Nagyon előnyös árak. Utazó urak a tarifából 25% rabatot élveznek.
Tisztelettel
„Venetia-szálloda” vezetősége
MOISESCU tulajdonos.

sitésekkel és két kisérő torpedórombolóval Malbából utban van palesztinai kikötő felé.

Kairóból is állandóan érkeznek csapatok.

Tegnap kilencszáz tengerészt, két század gyalogságot és számos repülőgépet hajóztak ki.

A jeruzsálemi keresztények a szembenálló felek egyikéhez sem csatlakoznak. Óvatosságból házaikat a kereszt jelével látták el.

a mandatárius kormány ugyanakkor, amikor a zsidó bevándorlást erősen ellenőrizi és rendkívüli módon korlátozza, megengedte, hogy a Hedzsászból kiűzött, állítólag hatszáz ezernyi angol-barát arab tömegesen, törzsfőnökök vezetésével a palesztinai területen betelepülhessenek.

Nemcsak a cionisták, hanem olyan angolok és semleges országbeliek is, akik ismerik a Keletet, óva intették a mandatárius terület kormányát Jeruzsálemben, valamint a központi kormányt attól, hogy ezeket az elemeket minden megróstatás és számbeli korlá-

Mindenki tudja ezekről az idegen arabokról, hogy a közbiztonságot a

A nagyérdemű közönség szives tudomására hozzuk, hogy **Clujon Str. Memorandului 2. szám alatt, vagyis Mátyás király, Unió-ucca és**

a Főtér sarkán

konfekciós cikkeinkből

gyári lerakatot létesítettünk

Készítményeink: Hölgyek részére: őszi, tavaszi, téli szövet- és selyemkabátok, szövet- és selyemruhák, szőrmebundák. Mindennemű leányka és flu ruhák óriási nagy választékban. Áraink utólérhetetlen olcsók! Kérjük a vásárlóközönség szives látogatását minden vételkötelettség nélkül! Mindenkinél anyagi érdeke olcsó árainkról személyes meggyőződést szerezni.

Üzletünk megnyitása szombaton reggel, vagyis e hó 31-én! Itt megemlítjük, hogy **Târgu-Muresen** gyári lerakatunk a New-York kávéházzal szemben van.

Kiváló tisztelettel:
„CONFECTIO” R.-T. gyári lerakat CLUJ.

HIRDESSZEN AZ UJ KELET-ben

és Vichy-
versenyen
selyem

KORONA
harisnya
et nyert.

zamóca
Ananas
alántát

Jaffában a zsidók visszaverték az arab támadást

Jeruzsálem, aug. 28. Az arabok és zsidók közötti harcok átterjedtek olyan területekre is, amelyek nem rendelkeztek rendőri és katonai védőerőkkel. Arab bandák megtámadták a zsidó telepeket, ahol

példálan kegyetlenséggel végrehajtott jelenetek játszódtak le, melyek a Kelet európai legvéresebb nagromok napjaira emlékeztettek.

Egyik elmúlt éjeli Hebronban az arabok állítólag 50 zsidót koncentáltak fel és hetvenet súlyosan megsebesítettek. A zsidók közül sokan a rendőrség épületében kerestek védelmet. A reggeli órákban Jeruzsálemből katonák és felfegyverzett zsidók vonultak fel Hebronba. A hebronai arabok közül viszont számosan Jeruzsálembé masíroztak.

Jaffa szűk sikátoraiiban irtó módon tombolt a harc, míg később a zsidó tornászcsapatok, munkások és védelmi szervezetek emberei megérkeztek és elhárították az arabok támadását. Számos halott és sebesült maradt a harc után. Tel Avivban is harcok dultak, ahonnan egy halottról jött jelentés.

Az arab bandák megtámadták a Haifa melletti Rachel és Beisan kolóniákat, mely utóbbit teljesen elpusztították.

Itt egy halottól és huszonegy sebesültől jött hír.

Ezzel a híradással szemben a Londoni gyarmatiügyi minisztérium jelentése szerint Hebronban mindössze két zsi-

dót öltek meg. Jaffában az arabok csak tüntetést rendeztek. Haifában pedig teljes nyugalom uralkodott. Ugyanezen hivatalos híradás közli, hogy Jeruzsálemben is harcok dultak, de még nem lehet tudni, hány áldozata volt ezeknek a harcoknak.

Jeruzsálem, aug. 28. Szombatról vasárnapra virradó éjjel a városban állandóan lövöldöztek. A harcok kiújulását a Nablusból felvonuló arabok okozták, Palesztina legfanatikusabb mozlimjei. Velük szemben

gyöngének bizonyult egy a rendőri és katonai fegyveres erő, mint a zsidó önvédelmi szervezetek fegyveres formációja.

Angol és zsidó önkéntes csapatokat tobo-

Egyre újabb csapatokat vezényelnek Palesztinába

London, aug. 28. Az angol központi kormány öt hadihajónak palesztinai kikötőbe való befutását rendelte el. Egyiptomban és Palesztinában az összes vasutakat lefoglalták csapatszállításokra. Két kisebb csapatformációt Kairóból repülőgépen szállítottak Jeruzsálembé. Egyike ezeknek a repülőgépeknek Kairó mellett lezuhant. Három katona és a pilóta életét vesztette, négy katona pedig súlyosan megsebesült.

Máltában és Egyiptomban további csapatok vannak riadó-készületben. Az indiai kormány egy teljes dandárt

roztak és sikerült kiszorítani Nablusból a bandákat. Ekkor az arabok Jeruzsálem külvárosába hatoltak először Talpiotba, amelyet az angol és zsidó fegyveresek az éjszaka folyamán kiűrtettek.

Ezt a vállnegyedét teljesen elpusztították. S. J. Agnon híres héber írónak értékes könyvtárát felgyújtották.

Amikor Talpiotból végeztek, az arabok egy másik külvárosba nyomultak, ahol angol dillami hivatalnokokat, diákokat és polgárokat gyilkoltak le.

Egy zsinagóga és egy mecset a lángok áldozata lett. A városban óriási káosz uralkodott, amíg a hatszáz főnyi angol katonaság fel nem vonult. A katonák azután helyreállították a rendet.

helyezett készületbe tüzérrel és tankokkal, hogy legközelebb Palesztinába indítsa.

Bécs, aug. 28. Megírta az Uj Kelet, hogy dr. Wolfgang Weisl, a kiváló cionista író a jeruzsálemi harcok során törrel megsebesítették. Dr. Wolfgang Weisl hozzátartozói részéről szerzett értesülések szerint dr. Weisl, akinek a tör a tüdejébe hatolt, 38 fokos lázzal feküdt néhány napig. Orvosi vélemény szerint azonban, ha komplikációk nem állanak be, nem kell élete miatt aggodni.

Romániában 1521 óta ezerötszázhatvanhat új vállalatot létesített és közel 32 milliárd lejt investált a gazdasági élet

Csak az engedélyezési rendszer eltörlésével lehet a vállalkozási kedv visszatérését remélni

(Cluj-Kolozsvár, aug. 28. Az Uj Kelet tud.) Annakidején, amikor közvetlenül hatalomra jutása után a kormány határozott ígéretet tett arra, hogy a vállalkozási kedvet súlyosan érintő engedélyezési rendszert az új alapításoknál, cégváltozásoknál, vagy tőkeemeléseknél megszünteti, amit egyébként a liberálisok is kilátásba helyeztek, a gazdasági élet általános fellegelgesszel fogadta az új rezsimnek ezt az első megnyilatkozását.

A sokat kifogásolt Comisia Speciala avult intézményét a kormány valóban el is törölte, de a rendszer, amely miatt annyi új vállalkozás és üzembővítés elmaradt, változatlanul fennáll

mai napig is és legutóbb éppen az Ugri kolozsvári körzete foglalt állást sürgős megszüntetése mellett.

Vállalkozási kedv és konszolidáció.

A gazdasági nehézségek mellett és a vezetura-jellegű engedélyezési rendszer ellenére is a Romániában befektetett új tőkék tekintélyes emelkedést mutatnak a legutóbbi két esztendőben. Kétségtelen, hogy amint a kormány nem fogja többé engedélyeztetni a bankok, a kereskedelmi és iparvállalatok létesítését vagy tőkeemelését, a vállalkozási kedv a kedvezőtlen viszonyok arányában mégis lényegesen fellendül, ami elengedhetetlen feltétele a gazdasági konszolidációnak. A jelenlegi hátrányos rezsim mellett investált új tőkéről most jelent meg egy hivatalos kimutatás, amely a következő igen érdekes adatokat tartalmazza:

Az első nekilendülés.

1921-ben 41 új pénzintézetet alapítottak 186 millió 950 ezer lei tőkével, 124 új iparvállalatot 899 millió 669 ezer lei tőkével, 47 új kereskedelmi vállalatot 588 millió 175 ezer lei tőkével és 5 különböző más vállalatot 24 millió 900 ezer lei tőkével. Ugyan ebben az évben a bankok 149 millióval, az ipar-

vállalatok 622 millió 394 ezer, a kereskedelmi vállalatok 42 millió 570 ezer, egyéb vállalatok pedig 13 millió lejjel szaporították alapítóikat. Ebben az évben összesen 2 milliárd 523 millió 663 ezer lei új tőkét fektettek be Romániába.

A rákövetkező esztendőben, vagyis 1922-ben 48 új bankot, létesítettek 151 millió 475 ezer lejjel, 104 iparvállalatot, 540 millió 833 ezer lejjel, 37 kereskedelmi vállalatot 98 millió 569 ezer lejjel, 8 más vállalatot 43 millió 600 ezer lejjel. Az alapítóik voltak: 58 pénzintézet 349 millió 510 ezer lejjel, 111 iparvállalat 1 milliárd 671 millió 617 ezer lejjel, 23 kereskedelmi vállalat 77 millió 260 ezer lejjel, 2 más vállalat 2 millió 750 ezer lejjel. Ebben az évben tehát összesen 2 milliárd, 944 millió 640 ezer lejt investált a gazdasági élet. 1923-ban 46 új bankot létesítettek 125 millió 308 ezer lejjel, 85 iparvállalatot 393 millió 950 ezer lejjel, 41 kereskedelmi céget 152 millió 610 ezer lejjel, 5 más vállalatot 7 millió 500 ezer lejjel. Az alapítóikéjé 71 bank 383 millió 270 ezer lejjel, 9 iparvállalat 3 milliárd 111 millió 20 ezer lejjel, 14 kereskedelmi vállalat 50 millió 900 ezer lejjel, 3 más vállalat pedig 5 millió 700 ezer lejjel emelte fel, vagyis az egész évben befektetett tőkék, milliárd 230 millió 250 ezer lejt tettek ki. A következő évben, 1924-ben is 46 bank alakult 177 millió 450 ezer lejjel, 73 iparvállalat 737 millió 400 ezer lejjel, 37 kereskedelmi vállalat 120 millió 270 ezer lejjel, és négy más vállalat 24 millió 600 ezer lejjel, míg az alapítóik emeléseiben 51 bank 261 millió 350 ezer lejjel, 68 iparvállalat 1 milliárd 821 millió 870 ezer lejjel, 10 kereskedelmi vállalat 62 millió 400 ezer lejjel, 2 más vállalat pedig 8 millióval vett részt. A befektetések összege 3 milliárd 143 millió 645 ezer lejt tett ki ebben az évben.

A krízis előjelei.

A gazdasági dekonjunktúra első jelei 1925-ben mutatkoztak meg, amikor

97 bankot alapítottak 186 millió 284 ezer lejjel, 72 iparvállalatot 721 millió 920 ezer lejjel, 30 kereskedelmi vállalatot 66 millió 300 ezer lejjel és 5 más vállalatot 8 millió 300 ezer lejjel. A vizsgálás még inkább a tőke emelések terén mutatkozik, ahol 50 pénzintézet 488 millió 950 ezer lejjel, 63 iparvállalat 1 milliárd 88 millió 19 ezer lejjel, 11 kereskedelmi vállalat 47 millió 375 ezer lejjel és 3 más vállalat 15 millió lejjel szerepel, a befektetett tőkék összege pedig 2 milliárd 622 millió 148 ezer lejjel csökkentek. Az 1926. évi átmeneti javulás hatása alatt 81 új bank létesült 360 millió 953 ezer lei tőkével, 86 iparvállalat 911 millió 697 ezer lejjel, 25 kereskedelmi cég 144 millió 520 ezer lejjel és 9 más vállalkozás 42 millió 350 ezer lejjel.

tüntet az iparban erősebb tempóban megindult racionalizálási folyamat, amely párhuzamosan halad a pénzükrizissel számoló bankok teaurálási törekvéseivel.

Ebben az évben 114 bank emelte fel az alapítóikéjé 587 millió 831 ezer lejjel, 106 iparvállalat 4 milliárd 41 millió 75 ezer lejjel, 17 kereskedelmi vállalat 86 millió 600 ezer lejjel és 3 egyéb vállalat 20 millió lejjel. Az év folyamán befektetett tőkék 6 milliárd 195 millió 927 ezer lejt tettek ki, ami a háború utáni éveknek eddig példanélküli rekorderedménye Romániában. A rákövetkező 1927-es esztendőben ez az összeg ismét 3 milliárd 254 millió 341 ezer lejjel esett vissza. Tavajelőtt 75 új pénzintézet alakult 197 millió 503 ezer lejjel, 70 iparvállalat 600 millió 960 ezer lejjel, 35 kereskedelmi vállalat 327 millió 150 ezer lejjel és 5 más cég 2 millió 400 ezer lejjel, az alapítóikéjé pedig 110 pénzintézet 498 millió 530 ezer lejjel, 69 iparvállalat 1 milliárd 489 millió 898 ezer lejjel, 14 kereskedelmi cég 75 millió 400 ezer lejjel és egy más vállalkozás 3 millió

Visszaesik az alapítások száma.

Az 1928-as esztendő már az akut gazdasági krízis jegyében indult. Ebben az esztendőben az összes alapítások száma 168 volt, amelyből 47 bank 167 millió 720 ezer lejjel, 52 iparvállalat 372 millió 800 ezer lejjel, 57 kereskedelmi vállalat 180 millió 500 ezer lejjel, 11 más vállalat 24 millió 950 ezer lejjel. A tőke inkább már létező pénzintézeteknél és vállalatoknál keresett elhelyezkedést, amit az is bizonyít, hogy 1928-ban 112 bank 908 millió 30 ezer lejjel, 81 iparvállalat 2 milliárd 498 millió 740 ezer lejjel, 25 kereskedelmi cég 451 millió 300 ezer lejjel és 11 más vállalat 14 millió 300 ezer lejjel emelte fel az alapítóikéjé. Az év során befektetett összegek 4 milliárd 613 millió 340 ezer leire rugtak.

Még mindig tart a válság.

Erre az esztendőre vagyis 1929-re csak az első hat hónap adatai állnak rendelkezésünkre, de ezek is a legveszesebben mutatják a vállalkozási kedv teljes ellanyhulását. Januárban összesen 1 bank alakult 5 millió lejjel és 3 pénzintézet 21 millióval emelte az alapítóikéjé, 3 új iparvállalat létesült 16 és fél millióval, 6 gyárvállalat pedig 275 millióval emelte fel az alapítóikéjé. Az új kereskedelmi cégek száma 8, alapítóikéje pedig 30 millió 400 ezer lei, míg egyetlen cég 23 millióval emelte fel az alapítóikéjé. Ugyanezt a képet mutatják a későbbi hónapok is. Egy fél év alatt összesen 13 új bank létesült 37 millió 200 ezer lejjel, 26 iparvállalat 229 millió 800 ezer lejjel, 32 kereskedelmi vállalat 152 millió 200 ezer lejjel és egyetlen más vállalat 1 millió lejjel. Az alapítóiké emeléseiben 32 bank 819 millió 150 ezer lejjel, 34 iparvállalat 1 milliárd 7 millió 150 ezer lejjel, 10 kereskedelmi vállalat 135 millió 200 ezer lejjel és egy más cég 9 millió lejjel vett részt. Az év első felében beinvestált tőkék összege 2 milliárd 390 millió 800 ezer lejjel.

A fenti adatok szerint a romániai gazdasági élet 1921 óta 31 milliárd 914 millió 718 ezer lejt fektetett be és összesen 1566 új pénzintézetet, iparvállalatot és kereskedelmi céget alapított.

Szülök!

Tanítók!

A Hazivan

képes héber A. B. C.
Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.
Ara 50 lej (és portó.)

Kedves barátom!

Köszönöm a jó tanácsot!
megfogadtam. Kértem Lepagétól K-vár mintákat, árjegyzékeket, azóta mindent Lepagétól rendelék. — Nagyon meg vagyok elégedve — amellet sok pénzt takarított meg, mert Lepage nemcsak kitűnő árút ad, hanem olcsó is. Bár már előbb írtam volna Lepage-nak.

A Matild-viz

egyetlen banketten sem hiányozhat, mert ez a vezető márka.

ORVOSOK kérjenek INGYEN szak-könyv ajándék jegyzéket minden nyelven.
LEPAGE Cluj-Kolozsvár.

Kisebbségi panaszok Mekkájában: Genfben

Megkezdődött a nemzeti kisebbségek ötödik kongresszusa

— Az Uj Kelet kiküldött munkatársától —

Genf, 1929 augusztus 25. — A genfi tó partján ülök. A tó tengerzöld vizén még alomban ringatóznak az apró csónokok. Valahol messze hajnalba sirja magát egy hajókürt, a pályaudvar felől egy vilamos csengője felel rá, most kezd lassanként ébredni a város. Néhány óra múlva a tó tulsó partján hivatalosan is megnyílik az európai kisebbségek ötödik kongresszusa, addig a város nevét ropogtatom a számban és kóstolgotom különös zamatját.

Fantasztikus ize van a mi számunkra ennek az egy tágú jambikus csengésű és középkori muzsikájú szónak: *Genf*. Egyszerre jelenti a végső argumentum, a tiltott gyümölcs és a halott reményesség szimbólumát. És ebben a harmas jelenésben fájdalmasan izzik benne a kisebbségi élet belső ellentmondásokkal teli tragédiája.

Ha valamelyik kisebbség már mindent megpróbált és minden kísérlet csődött, mondták, hogy elméletben lefektetett egyenlőségét a halott papírról, az élet valóságába mentse át, kijátsza az utolsó karját. Nach Genf! Ez a végső argumentum semmire marad hatás nélkül. Amint az utolsó kétségbeesett csalakodás elhangzik, nyomban jelentkezik a reakció. Nem Genfben, hanem otthon, ahol az állam szuverenitása elleni merényletnek deklarálják ezt a védekező gesztust és tiltott gyümölcsé magasztosítják Genfet. Genfben ugyanakkor valami egészen más dolog történik: elsorvadnak és meghalnak a nemzeti kisebbségek.

A KISEBBSÉGI KONGRESSZUS A SVAJCI BAEDCKEREKBEN

Ami a legszomorúbb, de a legvigasztalóbb is, hogy Genf pompásan megtudja emésztieni ezeket az ellentéteket, amelyekbe mi lassanként felpusztulunk. Genfben senkinek eszébe nem jut, hogy a kisebbségi és többségi kongresszusok egymást keresték ebben a türelmes városban és hogy az egyik kongresszus mindig homokkegyezést az ellenkezőjét halárhoz, mint a másik és hogy az életet természetesen továbbra is a többségi nemzetek kongresszusa — a Népszövetség diktálja. Nem is foglalnak állást. Csak szorgalmasan és bátorosan szívósággal regisztrálja egy jól feleltett apparátus az összes kongresszusok dátumait. Nem a politikai és világnemzeti állásfoglalások számára, hanem a szállodák, az idegen kávéházak, a penziók, az utazási és kirándulási vállalatok magánhasználatára.

Öt szereplőnk valamennyi Baedckerben, amelyekből hétről-hétre új kiadás készül. Szepen megférünk együtt a berni nemzetközi teniszversennyel, a lausannei mezőgazdasági kiállítással, a zürichi pompás világtörzsválával és a Mont Blancra rendezett kirándulásokkal. Egyforma idegenforgalmat jelentünk. És a külföldön székelő svájci utazási irodák ugyanúgy kínálják a kisebbségi kongresszus látványosságait excentrikus angoloknak és amerikaiaknak, mint Svájc többi nevezetességeit. És a történetesen Franciaországban, Ausztriában, Olaszországban, vagy Németországban tartózkodó globetrottereket nem is nagyon nehéz rábeszélni, hogy a kisebbségi kongresszus alkalmából ránduljanak át Genfben. Van itt épen elég érdekes látvány. Ez a kongresszus talán érdekesebb néhány angol számára, mint a legizgalmasabb golfverseny.

EURÓPA NEMZETISÉGI MÉRLEGE A KONGRESSZUSON

A genfi papírkereskedők apró zászlócskákat árulnak minden kongresszus alkalmából. Minden delegátusnak és újságíróknak saját nemzete színeivel kedveskednek. Az „Aufлагot” nem kell sohasem felírni, akár a Népszövetség tart kongresszust, akár a kisebbségek. Ugyanazokat a zászlókat fogyasztja minál is két kongresszus. Hiszen csaknem valamennyi európai kisebbségi nép többséget

alkot valahol és ebben a minőségében büszkén trónol a népszövetségi palotában, amelynek árnycsókban skropulus nélkül nyomja el saját kisebbségeit. És csaknem valamennyi népszövetségi tag-nemzet fajtestvérei kisebbségi sorsban sanyalódnak valahol és tétovázó tekintettel mérik fel a népszövetségi palota hatalmas arányait. Mert a kisebbségi sors természetesen itt is érvényesül. Az exkluzív népszövetségi palota csak a hátát fordítja az előkelő Wilson Quire, a hátát sűti a Mont Blanc hófedte csucsáról lecsorgó napfény, a frontja a legszebb villanegyedre nyílik, míg a kisebbségi kongresszus a város polgári negyedében, a bankok és üzletek közé beékelte Hotel Centralban ülésezik. De míg minden nemzet fia, itt is és ott is szóhoz jutnak, addig mi zsidók Genfben is kétszeres kisebbség vagyunk, nekünk csak a Hotel Central tanácskozó asztalai mellett szorítanak helyet, ott viszont bőven.

ROMÁNIA KISEBBSÉGEI A KONGRESSZUSON

Öt ország delegációi vesznek részt a kongresszuson. Románia, Lengyelország, Csehszlovákia, Lettország és Litvánia zsidó kisebbségeinek delegátusai érkeztek meg a kongresszusra. Csak a

német delegáció mulja fejjel a zsidó delegációt. A német is csak azért, mert a kisebbségi sorsban élő németek mindegyike kisebbségi szervezetbe kíváncsolódott össze, míg a zsidóság a legtöbb országban csak most ébrednek népi öntudatára és tanácstalanul vergődik az asszimilációs és népi gondolatok között. A német delegáció nyolc országból rekrutálódik. A kongresszuson képviselve van a csehszlovákiai, olaszországi, lettországi, esztországi, romániai, jugoszlávai, lengyelországi és magyarországi német kisebbség. A nyolc országban élő német kisebbség erős Hinterlandja a Népszövetségben Németország, míg a zsidó kisebbségek Hinterlandja keresztül-kasul a föld egész kerekén a gáluth a kétezeréves kisebbségi sors.

A magyar delegáció három ország kisebbségi sorsban élő magyarságát öleli fel. A három utódállamát, míg Magyarországból csak egyetlen kisebbség, a német érkezett meg a kongresszusra.

Romániából hatféle kisebbség vesz részt a tanácskozáson. A zsidó kisebbsége Landau kisenevi képviselő és e sorok írója képviselik, az erdélyi magyarságot Sulyok István, a németeket Brandsch képviselő és Muth szenátor,

a besszarábiai oroszokat dr. Zamontali, a bukovinai ukránokat dr. Zaioziecki és M. Krhalia, a dobudzsai bolgárokat dr. Iwanow képviselik. A kisebbségi sorsban élő románok és lengyelek ebben az évben különösképen távollattólák magukat. Nem minden tendencia nélkül. Így elvették a konferencia igazi zamatját, hiszen eddig a kisebbségi konferenciáknak éppen az volt az igazi zamatja, hogy a lengyelországi németek és a németországi lengyelek mennyivel jobban értik meg egymást a kisebbségi konferencián, mint a lengyel és a német delegátus a népszövetségben.

Külön érdekessége a konferenciának, hogy idevárják Ghita Pop képviselőt, aki európai köruton van a kisebbségi kérdés tanulmányozására.

A delegátusok most verődnek össze a Hotel Central előtt. Motzkin, a konferencia alelnöke és doyenje a legnépszerűbb feje a kongresszusnak. Körülötte csoportosulnak az összes delegátusok. Akkor odavara van mint Briandnak a Népszövetségben. A zsidó kisebbség az ő személyén keresztül dominálja a kisebbségi konferenciát. Egyelőre csak a kisebbségi konferenciát, de Motzkin nem csak a zsidóság kisebbségi elrendeződésének a harcosa, hanem a Népszövetség tanácsaiban is helyet kap majd, mint Erez Jisrael képviselője. Akkor szólnik majd még a zsidóság kétszeres kisebbség lenni.

Jámbor Ferenc

Románia lényeges eredményeket ér el Hágában

(Bucuresti, aug. 28. Az Uj Kelet tud.) A Lupta értesülése szerint a hágai román delegáció egyik tagja visszaérkezett a fővárosba, hogy jelentést tegyen Maniu miniszterelnöknek Románia helyzetéről. Az illető szerint a delegációnak sikerült a

Joung-terven kívül más kompenzációkat is kapnia, amelyek felülmulják a háborus adósságokat.

Ezenkívül Románia részére biztosítottak egy helyet a Nemzetközi Bank igazgatóságában. A kompenzációk közé tartoznak

az ugynevezett felszabadítási kölcsön csökkentése, a szerződésekből folyó bizonyos adósságok leszállítása és a szövetségesekkel szemben fennálló háborus adósságok feltételeinek onyhitése.

A kolozsvári tábla elrendelte a gyilkossággal vádolt gyulafehérvári sakter elmeorvosi megvizsgálását

Mota volt diákvezér képviseli a magánvádat Berger Elkána porében

(Cluj-Kolozsvár, aug. 28. Az Uj Kelet tud.) Dimitriu elnöklété alatt szerdán tárgyalta a kolozsvári tábla Berger Elkána gyulafehérvári sakter ismeretes ügyét. Már a kora reggeli órákban a kolozsvári tábla tárgyalóterme zsúfolásig megtelt az érdeklődőkkel. Sokan voltak, akik egyenesen Gyulafehérvárról jöttek fel a tárgyalásra, hogy jelen lehessenek ennek a nem mindennapi tragikus körülmények között lejáró bünyű felelősségi tárgyalásán.

A vádolt, akit láthatólag megviseltek az utóbbi hónapok eseményei, már kilenc órákor két szuronyos fegyőr között ott ül a tábla folyosóján.

Órákon keresztül bámul maga elé mozdatlanul egészen különösfényű szemével és úgy látszik, mintha egyáltalán nem akarna tudomást venni arról, hogy a folyosó egyre telik körülötte régi ismerősök és a kíváncsiskodók nagy tömegével.

A tábla előbb egy-két jelentéktelen bünyűt tárgyal le és csak két óra múlva szólítják Berger Elkánt. A tárgyalóteremben egy pillanatra siri csend lesz. Minden tekintet a szuronyos fegyőr kíséretében belépő Berger Elkán felé összpontosul, akinek az elnök felteszi a szokásos kérdéseket, melyeket más tolmács híján Bohatjel főügyész tolmácsol. Az ügyvédek asztalánál hárman foglalnak helyet: dr. Giurgiu János, dr. Gherman védőügyvéd, a vád részéről pedig dr. Mota Ioan dóvai ügyvéd, aki mint az elhunyt Panc Traian családjának jogi képviselője jelent meg a tárgyaláson. Az egykori diákvezér megjelenése általános feltűnést keltett a teremben.

A gyulafehérvári törvényszék előtt szín-

tén dr. Mota látta el Panc Traian családjának a képviselést. Mint a bünyű dossziéjából megállapítható, dr. Mota hű maradt multjához és Berger Elkána esetében sem mulasztotta el, hogy a zsidók ellen egy kis kirohanást ne intézzon.

Dr. Mota szerint ugyanis a zsidó sakternek nemcsak, hogy nem bűn a Talmud szerint a keresztényembert megölni, de egyenesen kötelessége.

Az egykori véresszájú diákvezér kérte, hajdani tanítómestereit, Cuza és Catineanu professzorokat, idézze meg a törvényszék, mint szakértőket ebben az ügyben, akik, mint a talmud alapos ismerői, majd tanúságot tesznek, hogy Berger Elkána tényleg csak a talmud által reáért kötelességének tett eleget, amikor Panc Traian megölte.

Mota egyben azt is kérte, hogy a gyulafehérvári hitközséget marasztalják el kártérítés címén 2 millió lejellel, tekintettel arra, hogy Berger Elkána, mint a hitközség alkalmazottja kellett, hogy tettét elkövesse.

A gyulafehérvári törvényszék nem rendelte el Cuza és Catineanu kihallgatását, de behozottak vette a szándékos emberölést és hat évi súlyos börtönrre ítélte Berger Elkánt.

A vádirat felolvasása után, amely ugyanazokat az adatokat tartalmazza, melyeket az Uj Kelet pár nappal ezelőtt közölt, dr. Giurgiu János emelkedett szólaşra és pergáló kifogást terjeszt be.

Berger Elkán, — mondotta dr. Giurgiu — minden tekintetben becsületes, jámbor, vallásos ember, aki soha életében a törvénnyel összeütközésbe nem ke-

rült. Hogy mégis beleesett ebbe a rettenetes bünyűbe, annak mélyebb okai kell legyenek. Ez az ember egy ideigleg lerongcsolódt, erős neurasténiában szenvedő beteg, aki tettét beszámíthatatlan állapotban követhette csak el. Ha a tábla hajlandó tanukat beidézni, a bíróság meggyőződhet róla, hogy ennek a lelki betegségnek meg is vannak a maga nagyon szomorú alapos okai.

Amikor a világháború kitörése alkalmával az oroszok 1914-ben betörték Máramaroszigetre, Berger Elkánát elfogták, vagonból teljesen kifosztották, a szerencsétlen embert pedig napokon keresztül a legrettenesebb módon kintózták. Ezen események után Berger Elkán erős neurasténiába esett, amely az utóbbi időkben ugyszólván elviselhetetlenné vált.

Dr. Bodea Ionel kolozsvári egyetemi magántanár hosszabb ideig kezelte is a vádoltat, amiről szabályszerű orvosi bizonyítványt állított ki, amelyet dr. Giurgiu János azzal a kéressel terjesztett be a tábla elnökéhez, hogy rendelje el védenecse elmebeli állapotának dr. Urechea egyetemi tanár által való megvizsgálását és addig, amíg Urechea jelentését beterjeszti, a tárgyalást napolják el.

Gherman ügyvéd, Berger második védője csatlakozik dr. Giurgiu indítványához, dr. Mota ellenben kéri a pergálló kifogás visszautasítását és a tárgyalás megtartását. A bíróság körülbelül felőráig tartó tanácskozás után helyt adott dr. Giurgiu János kérdésének és elrendelte Berger Elkána elmebeli állapotának megvizsgálását.

HIREK

az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bányászati zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
Bukaresi szerkesztőség: Hátszegi Ernő Str. Lipscani 91.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomát csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A kolozsvári diákmenza és diákotthon felhívása. A kolozsvári zsidó diákmenza nyári vezetősége ezúttal hozza az érdekelt tudomására, hogy a zsidó diákmenza október hó 10-ikén nyílik meg. Mindazok, akik a zsidó diákmenza támogatását igénybe akarják venni s, akik az elmúlt évben nem voltak a menza tagjai, ebbeli igényüket legrovidebb időn belül hozzák a nyári vezetőség tudomására. A menza szigorú rituális ellátást nyújt havi 1350 lejért. Arra szorulóknak 25, 50, illetőleg 75 százalékos kedvezményt élvezhetnek. A zsidó diákmenza tervbevette, hogy október 15-ikével megnyitja diákotthonát is. Háromszemélyes különbejárattal szoba ára havonta személyenként 350-400 lej, fürdőszobahasználattal. Felkérjük mindazon kollégákat, akik a diákotthonban akarnak lakni, tekintet nélkül arra, hogy az elmúlt évben tagjai voltak-e a menzának, vagy sem ebbeli igényüket szeptember 10-ig jelentik be a nyári vezetőségnek. Elegendő jelentkezés esetén hasonló feltételek mellett a leányotthon is megnyitjuk. A zsidó diákmenza levelezési címe: Cluj, Calea Dorobanților 11, Caminul si Cantina Studentilor Evrei.

Kedden nyílik meg a népszövetségi tanács szeptemberi ülészaka. Gentből jelentik: A népszövetségi tanács szeptemberi ülészaka kedden nyílik meg. Az ülészak első felében se Stresemann, se Briand nem vesznek részt a tanácskozáson, mert mindketten a hágai konferencián lesznek még elfoglaltak. Az ülészakon Stresemann gróf Berchtold, Briandot pedig Massigny első államtitkár fogják helyettesíteni.

A szovjet hajlandó tárgyalást kezdeni a nankingi kormányjal, ha az új kormánytól állít a távolkeleti vasutak élére. Párisból jelentik: Karamán orosz népbiztos nyilatkozatot adott a sajtónak, amelyben kijelenti, hogy a szovjet hajlandó tárgyalásokat kezdeni a kínai kormányjal, ha a kínai kormány beleegyezik abba a feltételbe, hogy a mandzsuriai vasutak élére új kormányt állítson.

Angolországban egy egész város árverés alá került. Londonból jelentik: A corwalli St. Blazey város föltöt csütörtökön megszólal az árverező kalapács és az egész város, beleértve a nagymultu városházat, árverés alá kerül. St. Blazey város eddig hitbizomány volt, de az örökösök a város eladása mellett foglaltak állást. Blazey különben igen jelentős kereskedelmi város Cornwallban, több mint 300 üzlete van, amik szintén bizományi tulajdonot képeznek. Angliában ez az első eset arra, hogy egy egész város minden tartozékával árverés alá kerüljön.

A bajor miniszterelnök fiának autóbalesete. Münchenből jelentik: A miniszterelnök fiának, Heinz Heinek gépkocsija összeütközött egy közúti villamossal. Heint kiesett az autóból és agyrázkódást szenvedett. A népszerű miniszterelnök és családja iránt általában részvét nyilvánul meg.

Százötven munkást temetett el élve egy amerikai bányarobbanás

Páris, aug. 28. A Havas távirati iroda jelentése szerint a Pennsylvániai Pittston város határában lévő szénbányában borzalmas bányarobbanás történt. A robbanás százötven munkást elevenen eltemetett, amennyiben a bánya bejáratát teljesen elvágta a külvilágtól. A mentési munkálatokban résztvevő szomszéd bányák munkásait az élve eltemetett munk-

kások asszonyai gátolják munkájukban, aki maguk akarnak lemenni a bányába. Attól tartanak, hogy a robbanás következtében előállt mérges gázok a bányában rekedt munkások nagyrészét megölték. A mentési munkálatok csak nehezen haladnak előre, miért s mindezekig még nem sikerült megtalálni a bányába vezetőt utat.

Zeneszerek a beszélőfilm ellen. Londonból jelentik: A zeneszerek szakszervezete felhívást intézett a mozilátogató közönséghez, melyben felkéri, hogy ne látogassanak olyan mozgóképszínházakat, amelyekben hízárólag beszélőfilmeket adnak elő. Ezek a mozik ugyanis zeneszereket elbocsátottak, nem törődve azzal, hogy zeneszerek kenyér nélkül maradnak.

Franciaországban egy év alatt hatezer nő tüntet el. Párisból jelentik: A pár héttel ezelőtt a Marne folyóban talált feldarabolt női holttest rejtélye arra indította a francia rendőrhatalósokat, hogy az utóbbi időben feltűnő módon elszaporodott női eltűnéseket is nagyobb figyelemmel kezeljék. Megállapították, hogy Franciaországban az utóbbi 12 hónap alatt 6000 nő eltűnését jelentették be, akikről kiderült, hogy legnagyobb részük bűntény áldozata lett.

Pályázat

a brassói aut. ort. izr. hitközségnél egy jóhangú és jól előimádkozni tudó kiegészítő metsző a maschgiachi állás betöltésére.

Az állás azonnal elfoglalandó. Megfelelő kaboluszmasolatnak a reingolásra vonatkozólag is beküldendő: Brasov, 1929 augusztus 25.

Az előjáróság.

Egy svájci repülőhadnagy tragédiája. Bernből jelentik: A svájci távirati iroda tudósítója jelenti: Thunból, hogy ma délelőtt egy repülőgép lezuhant s vezetője Laant repülőhadnagy a katasztrófanál életét vesztette.

Orvosi hír. Dr. Rosenberg Ernő fogorvos hazakerült. Rendelését újból megkezdte Str. Memorandului (vult Unio-ucca) 7. sz. alatt.

Elhújasodásnál, köszvényél és cukorbetegségnél a természetes „Ferencz József” keserűviz javítja a gyomor és a belek működését és előmozdítja az emésztést. Az anyagcserehátralmak gyógyító eljárásainak több kutatója megállapította, hogy a Ferencz József viz-kúra nagyon szép eredményre vezet. Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

Kérjen mindenütt „MIRA” légyfogót.

Láb-, kéz-, hónaljizzadás ellen

PODOL.

Hatása biztos, üdít, frissít, a bőrt puha tartja.

Zsidó Közkórház Igazgatósága, Cluj.

8-1929. szám.

Pályázat

A cluji Zsidó Közkórház igazgatósága pályázatot hirdet

szeptember hó végén megnyitó kórházában 1 főmütszői, 3 osztályos ápolónői és 1 szülésznői állásra. Ajánlatok bizonyítvány másolatokkal a Zsidó Közkórház címére, Cluj, Str. Jasilor 16. küldendők be. 1929. szeptember 15-ig.

Cluj, 1929. augusztus 28.

Dr. Steiner Pál s. k. igazgató-főorvos.

Sirkőavatás. Megboldogult, felejtethetlen feleségem, illetve drága édes anyómról, néhai Kappel Salamonné, sz. Grün Róza sirkőavatása f. é. szeptember hó 1-én d. e. 10 órakor fog megtartani a helybeli régi ortodox izr. temetőben, mely alkalomból rokonainkat és jóismerőseinket meghívjuk.

Kappel család

Figyelem! A Zárda-utcai zsidó templommal szemben Schächter Abraham-féle zsidó könyvkereskedésben mindenféle **imakönyvek, Machsor, stb.** magyar és német fordítással, valamint **új kiadású és antik könyvek. Talleszek gyári áron.** Mize Titim és más imaszerek angol és detail legolcsóbban beszerezhetők. **Schächter Abraham Oradea.**

SPORT

Elmarad a Bukarest-Kolozsvár válogatott meccs. Szerdán délutánra a szövetség futballszakosztálya trialmeccset tűzött ki a vasárnapi válogatott meccs előkészítésére. E trialmeccsen ki-tűnt, hogy a kolozsvári jobb játékosok nagy része nincs még formában, vagy nincs odahaza, akik pedig itthon vannak, azok olyan fejelemzetlenek és indolensek, hogy csak szegyet hoznának a kolozsvári sportra. Ennek folytán a szakosztály elhatározta, hogy a vasárnapi mérkőzést lemondja, viszont a legerősebb módon meg fogja tenni az intézkedéseket, hogy a legszigorubb fejelemet helyreállítsa a kolozsvári futballsportban. Ehez az elhatározáshoz csak üdvözölhetjük a futballszakosztályt.

Slavia-Vienna 2:2. Szerdán délután került elődöntésre Prágában a Közép-európai Kupa második elődöntője, amelyet a prágai csapat izgalmas küzdelem után nyert meg. Az utolsó negyedórágig még 1:1-re állt a játék, amikor a Slavia finisbe fog és 3 gólt löve, győz. A Vienna az utolsó percben szőpit az eredményen. Ezzel a mérkőzéssel a Slavia bejutott a döntőbe, amelyben, vagy a Rapid, vagy az Ujpest lesz az ellenfele.

A Haggibbor futballszakosztálya ma este játékosörtekezletet tart.

Hirneves orvosok

által ajánlott csodás hatással bíró **gyógyszap,** különösen köszvény, reuma, idegsokk, isztásban szenvedők áldása. Háziag alkalmazható. Kapható:

BERNAT gyógyiszapfürdő MARGHITA, jud. Bihar.

Prospektus ingyen. Fürdőtulajdonosoknak nagy kedvezmény. Kilója 10 lei, 25 kiló rendelés esetén díjtalan csomagolás.

Hirdessen az Uj Keletben

**Nem autót
Nem villát
Nem traktort
Sőt még ökröt sem,**

hanem készpénzt nyer,
aki zsidó kórház-sorsjegyet vesz.

Főnyeremény 1,000.000 (egymillió) lei.
2166 nyeremény 2,700.000 lei összegben.

Egy sorsjegy 100 lei.

Kapható minden jobb trafikban.

H
O
T
E
L

**New-York
étterem**

H
O
T
E
L

Augusztus 31-én megnyílik a New-York étterem!!

Román konyha
Magyar konyha
Francia specialité à la gratar
Menürendszer

Naponta
Herbert és Ligeti Jazzband zenekara hangversenyezik.
Vacsora után az uri közönség táncol.

Az elegáns világ találkozóhelye.

Rádió

Idő: k

Csütörtök, aug. 29. m. k. honv. hangverseny. stb. műveiből. 9. katos Toni és hangversenye. 12. jelzés, időjárásje miszeréről. 16. 1. Régi magyar zsef tanítóképző „Az új iskolaév diáknapja. Után járás- és vizállás Operaház tagjaink versenye. Vezény 1. Wagner: Nünn előjáték. 2. Sain. Szimfonikus kövillai borbély — ősz van — dal. söhn: Athalia — A „Ruralia Hung tel. 18.30. Siklós filmszínház. 19. zenekaraink ha mofönhangversen operájának előd énekesei, kórusa kus zenekar részv. Pontos időjelzés. Majd kb. 22.30. tét hangversenye ba. 2. Wallen: Brodzky: Pardo son: Hol vagy te Drágám, drágám! 7. Abraham: Gr. Horváth Béla és versenye. Barcelon sel. 21. Ária és du omi: „Machme B közvetítése. Belg 22.10. Rádiókvartt ner Richard-est. P hangverseny. Bres dame Butterfly” operájának közvev Brinn. 19.05. 20.25. Kamarazene versenyközvetítés. 19.20. Rádiókvinté 16.30. Gyermekkaré 21.10. Zenekari ha Nyári hangversen menyek és kávék 21.05. Norvég dal Kassa. 19.05. Cs Maske. 20.30. He Tanburicazene. K seny. Lausanne. 20 versenye. 20.30. W Leipzig. 20. Bécsi Nagy zenekari h 20. A házizenekar Vidám gra. Mor. zene. Napoly. 21.0 (A baba) c. operá Jazz-band. Posnan levka (szoprán) 20.25. Zenekari ha mofönzene. Riga hangverseny. Róm versenye. Stambul versenye. Stockho Stuttgart. 20. Frankfurtból. Tor közvetítése Milanó Gramofon- és zene és 21. Operaszính Varsó. 20.30. Szór Bécs. 20.05. A wi kar hangversenye. versenye. 22. 45. Sz Zágráb. 21.40. Kö 20. Orosz zene. 21.20. Strauss-Le seny. Kattovica. 2 vetítés Varsóból. zene.

Matrác
nál Cămpia Tu

Nyomdázok
legolcsóbban készítik

Rádió műsor

Idő: közép-európai

Csütörtök, augusztus 29. Budapest, 9.15 A m. kir. honvédelmi miniszter zenekari hangversenye. Csajkovszky, Lehár stb. műveiből. 9.30. Hírek. 12.05. Győri Lakatos Toni és Misi cigányzenekarának hangversenye. 12.25. Hírek. 13. Pontoz időjelzés, időjárásjelentés. 14.30. Hírek, élelmiszerárak. 16. Rádió Szabad Egyetem. 1. Régi magyar dráknóták. 2. Fekete József tanítóképzőintézet tanár előadása „Az új iskolaév előtt”. 3. Régi magyar dráknóták. Utána: Pontoz időjelzés, időjárás és vízállásjelentés. 17.15. A m. kir. Operaház tagjaiból alakult zenekar hangversenye. Vezényel: Berg Ottó karmagy. 1. Wagner: Nürnbergi mesterszónokok — előjáték. 2. Saint-Saens: Danse macabre. Szimfonikus költemény. 3. Rossini: Seviliai borbély — ábránd. 4. Kacsóh: Késő ősz volt — dal, zenekarra. 5. Mendelssohn: Athalia — hadi induló. 6. Dohnányi: „A Rumalia Hungarica”-ból II. V., VII. tétel. 18.30. Siklós Ferenc felolvasása: „A filmszínház”. 19. Horváth Feri és cigányzenekarának hangversenye. 20.15. Gramofonhangverseny. Vendi: „Traviata” c. operájának előadása a milánói Scala énekesei, kórusa és a milánói szimfonikus zenekar részvételével. Utána kb. 22.10. Pontoz időjelzés, időjárásjelentés, hírek. Majd kb. 22.30. A Domokos vokalkvartett hangversenye. 1. Sally: Titokba tiokba. 2. Wallon: Tempo, gyerekek. 3. Brodsky: Pardon szenyora. 4. Henderson: Hol vagy te szép ifjúság. 5. Green: Dráma, drágacám. 6. Annemarie — fox. 7. Abraham: Gramofonzám. 23. Párisi Horváth Béla és cigányzenekarának hangversenye. Barcelona 22.05. Táncezen. Basel. 21. Ária és duett-est. Berlin. 20. Puccini: „Madame Butterfly” c. operájának közvetítése. 22.45. Táncezen. Brinn. 19.05. Zenekari hangverseny. 20.25. Kamarazene. Frankfurt. 20. Hangversenyközvetítés Stuttgartból. Genova. 18.20. Rádió-kvintett. 13. Gramofonzene. 16.50. Gyermekkarant. 20. Rádió-kvintett. 21.10. Zenekari hangverseny. Köln. 20. Nyári hangverseny, utána hírek, közlemények és kávéházi zene. Königsberg. 21.05. Norveg dalok. 21.40. Kamarazene. Kassa. 19.05. Cseh hangjáték: Satan's Maske. 20.30. Hegedűhangverseny. 21. Tanfolyozzene. Krakó. 20.30. Hangverseny Lausanne. 20.02. Kétszongorás hangverseny. 20.30. Wagner Richard-ünnep. Leipzig. 20. Bécsi keringők. Milano. 20.30. Nagy zenekari hangverseny. München. 20. A házizenekar esti hangversenye. 21.15. Vidéki ára. Mor. Ostrava. 20.30. Kamarazene. Nápoly. 21.02. Audrian „La Pupée” (A baba) c. operettjének közvetítése. 23. Jazz-band. Posnan. 20.30. Jadviga Musilevska (szoprán) hangversenye. Prága. 20.25. Zenekari hangverseny. 22.20. Gramofonzene. Riga. 20. Népszerű zenekari hangverseny. Róma. 21. Szimfonikus hangverseny. Stambul. 21.40. Zenekari hangverseny. Stockholm. 22—24. Táncezen. Stuttgart. 20. Hangversenyközvetítés Frankfurtból. Torino. 20.30. Egy opera közvetítése Milanóból. Toulouse. 20.30. Gramofon- és zenekari hangverseny. 20.45 és 21. Operaszíndarabok. 21.45. Táncezen. Varsó. 20.30. Szórakoztató- és táncezen. Bécs. 20.05. A wien-i szimfonikus zenekar hangversenye. Wilna. 20.30. Esti hangverseny. 22. 45. Szórakoztató- és táncezen. Zágráb. 21.40. Könnyű esti zene. Zürich. 20. Orosz zene. 20.30. Szláv népdalok. 21.20. Strauss-Lehár-Kálmán-hangverseny. Kattovica. 20.30. Hangversenyközvetítés Varsóból. Hamburg. 22.25. Táncezen.

Matracszörök Lőszörfonóda-nál Cămpia Turzii. Mintákat küldünk.

Nyomdászok! Fabetéket kívánatra legelősebben készítik. Weisz Ignác Marghita.

Közgazdaság

Be nem hajtható követelések fel nem számított kamatai után is adót követel a segesvári pénzügyigazgatóság

Az abszolút rendelkezés négy konsternációt keltett az érdekelte bankoknál és vállalatoknál

(Medias-Medgyes, augusztus 28. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nagy konsternációt keltett a medgyesi bankok, kereskedelmi és iparvállalatok körében a segesvári pénzügyigazgatóság egy újszerű rendelete. Ismeretes, hogy az adóhatalékok szigorú behajtásának kérdésében Teianu pénzügyi államtitkár bizalmas megbeszélést tartott a pénzügyi felügyelőkkel és ennek alapján adtak ki Segesváron azt a rendeletet, hogy a nyilvános elszámolásra kötelezett vállalatok és cégek olyan kamatjövövedelmek után is kötelesek vállalati adót fizetni, amelyet a dubiózába vált, vagy teljesen behajthatatlan követelések után nemlétezőnek lehet tekinteni.

A gazdasági válság következtében ugyanis majdnem minden nagyobb banknál, vagy iparvállalatnál előfordul, hogy egyes adósai fizetéseket nem tudnak fizetni, illetve hogy ki nem egyenlített számlái vannak. Az ilyen kilátástalan követeléseket, vagy számlákat sehosem szokták kamatoztatni, mert az adós fizetése hiánya után felszámított kamatok egészen fiktív jellegűek és csak azt eredményeznek, hogy nem létező

nyereség után kellene az adót fizetni. A kialakult jogszokás az, hogy vállalatok és bankok az ilyen rossz adósnál bevárják a feljavulási időt, az olyan adósnál pedig, ahol egyezsége van kilátás, az egyezség perfraktualását, amikor aztán módjukban van úgy az eredeti követelést, mint a kamatokat és egyéb költségeket behajtani.

A segesvári pénzügyigazgatóság ezzel szemben azt követeli, hogy a kihitelezett tőke hozadékára való tekintet nélkül, még abban az esetben is tehát, ha az adós teljesen fizetéseképtelen, ki kell fizetni a be nem hajtható kamatok után járó adót is. A helyi pénzügyi hatóságok felhívták a hitelező vállalatokat és bankokat, hogy a pénzügyigazgatóság rendelkezésének tekintetbe vételével számlaköveteléseiket tőkésítsék és a tőkésített kamatok utáni adót sürgősen fizessék be. Nem elég tehát, hogy a hitelező elveszti a kihelyezett tőkéjét, de a kincstár ezért külön meg is bünteti azzal, hogy az elvesztett pénzen kívül fizesse meg a rossz adóstól soha be nem hajtható kamatok adóját is.

Lassu árjavulás indult meg a gyarmatárúpiacra

Egyedül a kávé ára mutat visszaesést

Hamburgból jelentik: A nagy készletek nyomása, amely ez év eleje óta különösen a kávé-, tea- és cukorpiacok irányzatát nyomatja, és amely meglehetősen erős áresésekre vezetett, az utóbbi hetek folyamán gyöngült. Az irányzat javulását elősegítette al a körülmény, hogy a készletek elosztása időközben tovább haladt. Nem kevésbé fontos tény volt még az is, hogy a pénzpiacok feszült helyzetben kis enyhülés jelei mutatkoztak. Minden esetben azonban a gyakorlatban nélkülözött stabilitás erősebben jutott kifejezésre.

Az állandósított irányzattal eltérő irányzatot ez alkalommal is a kávépiacok mutattak, 1928 december óta ugyan lassan, de állandóan folytatandó áresés tapasztalható. A hírek a már megindult 1929—30 évi termésről kedvezően hangzanak és a kilátások az 1929—30. év számára is jók.

A gyarmatárúpiacok számára jellemző javulási folyamat a nyerscukorpiacokon, eltekintve attól, hogy igen lényeges technikai körülmények is közrejátszottak, főképpen azon a feltevésen alapul, hogy sikerül a világcukortermelők között megállapodásokat létrehozni. A nehézségeket azonban, amelyek bármilyen természetű megállapodás elé tornyosulnak egyáltalában nem szabad lebecsülni, főképpen a javaiak, alkik épogy a cukornál, mint más termékeiknél is mindig arra törekednek, hogy a termelési költségeket leszállítsák és helyzetüket jobbra erősítsék.

A világgpiac vontatott irányzata tartós-nak mutatkozott, az árak kisebb mértékben esnek és főképpen a közepes és a közönséges fajták olcsóbbodtak. Az Indiai Tea Association jelentése szerint Észak-Indiának a termése június hó végén 82.7 millió font sterling értékű képvisel, szemben a tavalyi 76.7 mil. font sterlinggel. Az 1927—28. esztendőben a termés értéke mindössze 73.8 millió font sterlinget tett ki, az ez idei termés értéke tehát jóval magasabb, mint az elmúlt 2 esztendő folyamán. A nagy londoni készletek eddig még nem tettek lehetővé azt, hogy jobb irányzat kerekedjen felül, azonban az utóbbi időben a kereslet tengerentúlról finom és finomabb fajtákban javult.

A kakaó-piacokon az irányzat május óta valamivel javult, úgyhogy az árak is kissé emelkedtek. Dacára annak, hogy különös ösztönzés hiányzik, fellépő kereslet mégis csak emelkedő árak mellett talál fedezetet.

A rizs-piacon az árképződés meglehetősen állandó volt. Az erősen emelkedett gabonáárak az amerikai piacokon nagyobb érdeklődést keltenek fel rizs számára is.

ALKALMI VÉTEL!
Zongora, kitűnő hangu
Ijesen jó állapotban 20.00 Leierért sürgősen eladó.
ROSENBERG
régiségkereskedőnél Cluj, Calea Victoriei 5.

SIPOS-harisnyában könnyű tanulni.
SIPOS-szvetterben nem érzi a tél hidegét.
Lássa el gyermekeit az iskola-saionra harisnyával és szvetterrel.
SIPOS-tól Cluj, Calea Reg. Ferd. 8. vásárolhat legelőnyösebben.

A szigorú behajtási rendelethez emelkedik az adóhivatalok bevétele. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztériumnak az a rendelete, amelyben az adók fokozott szigorral való behajtására utasítja a pénzügyi adminisztrátorokat, meghozta a várt eredményeket. A pénzügyigazgatóságok övedelme az utóbbi napokban megsokszorozódott. A bukaresti pénzügyigazgatóság például, amely a múltban naponként összesen 2 millió lejt szokott bevételezni, pár nap óta 12 millió lejt jó védelmet könyvel el naponta.

Madgearu miniszter meglátogatta az erdélyi aranybányákat. Bukarestből jelentik: Madgearu ipar és kereskedelemügyi miniszter a hét folyamán Erdélybe utazik az itteni aranybányák megvizsgálására. A miniszter útja első sorban Nagybánya vezet, ezután pedig az abrudbányai aranytelepekre.

Angolok építik a bukarest-ploestii országutat. Bukarestből jelentik: A bukarest-ploestii út építésére egy angol konzorciummal folytatott tárgyalások befejeződtek és a szerződést tegnap aláírták. A munkálatok a legközelebbi napokban megkezdődnek.

SZÍNHÁZ — MŰVÉSZET

A Magyar Színház műsora:

Csütörtökön, aug. 29-én este 9-kor: A csirkefogó. (Laczkó Aranka és Hójkó Ferenc búcsufőlépése. Sorozatszám: 448.
Pénteken, aug. 30-án este 9-kor: A fenevad, vagy: A zsivány. (Spanyol bohózat Kosztolányi Dezso fordításában. Csak felnőtteknek. Esti előadás nagyon olcsó helyi árakkal. Poór Lili főlépésével, Forgács Sándor szerződött tag első főlépése. Sorozatszám: 449.
Szombaton, aug. 31-én este 9-kor: Ocskay brigádéros. (Az új idény első előadása Béricszínházban. Török Erzsébet vendégjátéka. Sorozatszám: 1.)

A Magyar Színház mozi-műsora:

Csütörtökön, aug. 29-én 4-kor és félhétkor: I. A zsarnok. (7 felvonásos grandiózus dráma. — Főszereplő: Roman Novaro.) II. Vámpírok. (7 felvonásos izgalmas történet. Főszereplő: Lon Chaney. III. Késő műsor. (Helyi árak: 30, 20 és 10 lei.)
Pénteken, aug. 30-án 4-kor és félhétkor nagy új kettős műsor: I. A madridi cirkusz. (Kétjű ember). Főszereplő: Lon Chaney.) II. Átokhajó. (Izgalmas amerikai dráma 8 felvonásban. Főszereplő: Lars Hanson.) III. Pótképek. (Helyi árak: 30, 20, 10 lei.)
Szombaton, aug. 31-én 4-kor és félhétkor: I. A Madridi cirkusz. (Kétjű ember) Főszereplő: Lon Chaney.) II. Átokhajó. (Izgalmas amerikai dráma 8 felvonásban. Főszereplő: Lars Hanson.) III. Pótképek. (Helyi árak: 30, 20, 10 lei.)

MOZI

CORSO-filmszínház műsora:

Csütörtökön 5, 7 és 9 órakor: Az asszony és a céda. Pola Negri legújabb filmje. Előjáték: Szenzációs amerikai burleszk 2 felvonásban.
Pénteken 5, 7 és 9 órakor: Az asszony és a céda. Pola Negri alakításával. A Paramount-gyár legújabb produkciója. Előjáték: Pompás amerikai burleszk 2 felvonásban.
Szombaton 5, 7 és 9 órakor: Az asszony és a céda. Főszereplő: Pola Negri. Előjáték: Amerikai burleszk 2 felvonásban.

GRAND NYÁRI MOZGÓ műsora:

(A városháza udvarán.)

Csütörtökön este fél 9 órakor: Dupla műsor:
1. A vadon királya. Kalandor-dráma 7 felvonásban. Főszereplő: Holt Jack.
2. Dániel az oroszánok között. Vigjáték 7 felvonásban. Főszereplő: Douglas Machen.
Előadás alatt is lehet dohányozni.

A zsidó humor kincsesháza, a legvidámabb zsidó regény.
Mózes Mauthner und sein Sohn
v. L. Hichler
Most jelent meg az olcsó kiadása. (334 lap)
Ara csak 82 lei.
Megrendelhető az Uj Kelet könyvosztályában. (Portókölték 10 lei.)

JAZOMIR

Egy hős pacifista története

Írta: ALEX SLANK (45)

Körül a kávéházakba jártam, ahol szeszszalók kereskedtek, bakancsspekulánsok, élelmiszer-rejtegetők. Ilyen szavakat lehetett hallani legsűrűbben:

- „Tíz láda konzerv”.
- „Plombált vagonok”.
- „Hotvenőfokos szesz”.
- „Cukor”.
- „Ezüst”.
- „Olcsó dollár”.

De járt ott egy rokkant katona. Hamisítatlan protezzal, őrmesteri dísztinkóival. Zsákmányolt és harcra felkészült holmikkal kereskedett. Ojaszországi kastélyokból elhárított festményeket árult, sabáci oltárképeket, lengyel földről lopott ritka szőtyéseket.

Szimatolt az üzerek körül és ha megérezte a megkötött üzletet, odament a telekhez és eladott. Mindig akadt vevője. Pesten dívatba jöttek a görög keleti oltárképek és füzerek. A lipótvárosi zsidók ölhetett kezével medítáltak a képek és olajmások előtt és nagy üzletet imádkoztak.

Utam Felbárral és orosz forradalmi rópiratokból csináltunk jegyzeteket.

A rokkant odajött.

„Kérem hagyjon magunkra!”

És odadobtam neki egy fizkoronást.

„Jazomir, ez magától kevést!”

Honnan ismer engem ez az ember? Jól szemügyre vettem, de nem tudtam hova tegyem.

„Ne löprengjen! Maradj mindenki ismeri a Terézvárosban, amióta a nagy demokratát huszonnyolcra vettél!”

„Köszönöm, tessék!”

Ölanyujtottam neki egy huszkoronást.

A bankjegyét szépen összehajította, behelyezte nyugodtan a tárcájába, azután kulatolt a koszletek között. Kivett egy festményt, régi szent kép, aminek semmi, sem ő maga, nem ismertük az értékét. Odadobta asztalunkra, amelyben tovább dolgoztunk.

Hangos tárgyalások, majd általános lármát zavart fel bennünket.

Amikor fejeztünk, már nyomultak asztalunk felé minden oldalról emberek, akikkel soha nem találkoztam. Hájás kávéházi típusok, kortések, áhirlapírók, csajok, légi egzisztenciák.

Tessék itt van a jómadár!”

Melém állott és pocokját szinte oldalra szelte orromhoz. Olvasott a nagy demokrata jelzésű sorszámból.

„Ez a Jazomir, aki orruknál fogva tudta vezetni a konzervatívokat, forradalmat készít elő. Ahelyett, hogy kint a harcra mutatná ügyességét és harckészségét, itt lóg Pestben, végigpumpolja az antiszemitizmus örve alatt mindazokat az együvételeket és intézményeket, amelyek közel állnak a zsidóellenes propagandához, hogy ezen a pénzen a földalatti forradalmi munkát végezhesse. Isten óvja meg ezt a szerencsétlen országot a destruktív romboló akcióitól. Akiben magyar szív dobog, tudja, hogy kizárólag és egyedül a demokrácia megmentése az, amelyen haladva Magyarország eljuthat a boldogság birodalmába.”

Mintha hordórol szónokolta, úgy hangsúlyozta ezeket a gyöngé frázisokat és amikor elkészült vele, nekivörösödve lecsapta a lapot és öklével hadonászott.

„Ez a gazember itt, szabadon sétál, amikor a fiatalok ezrei véreznek a harcra!”

Mosolyogtam, de amikor ezt hallottam, az öklömmel az arcába vágtam, úgy, hogy hátrátamolgyott, a földre bukkant és, ha jól emlékszem, vér ömlött a szájából.

Erre a kávéháziak hada nekem támadt és az általános dulakodás közepette jegyzeteim eltűntek az asztalról. Jött rendőri felügyelő, természetesen idegen lakáscímeket diktáltak nekem és Felbárral eltávoztam.

Az uccán a rokkant utánam futott és hozta a képet.

„Jazomir ur, vigye magával, ez jó kabbalát jelent!”.

Másnap a demokraták lapjaiban jelentek a jegyzeteim, nem lehetett semmit sem letagadni, az én kézírásom volt. Tanuk igazolták, hogy a kávéházban látták, amint ezt a munkát csinálom. A többi lapok tartózkodóan írtak rólam, az egész eset különben lecsúszott, nem tudtam, miben élem most ki magam, a forradalmi munka számára Pestben nem volt akkor megfelelő atmoszféra, a Szent Buzahintóban való dolgomat a lapok még nem írták meg. A méltóság alapítványi hölgy és társai tudomásom szerint, nem adtak be feljelentést arra, várak bizonyára, hogy talán mégis jelentkezem náluk a levéllel.

A sok pénz, amit lekapcsoltam rójuk, a lelkiismeretemet egyáltalán nem bántotta. Jó részét odaadtam Felbárnak, hogy a forradalmi alapokhoz tegye. Néhány ezer koronát magamnak tartottam meg, megvettem Magda selyemruháját, cipőjét és elmentem hozzá.

Szépéget.

„Nyugodtan elveheti ezeket a dolgokat tőlem, ez magát semmire sem kötelezi — mondtam — magának semmi dolga nem lesz a hatóságokkal, senki nem tud magáról. Bármilyen történik velem, Dingmann magát nem fogja elejteni és ha szóba hozza az én személyemet, bátran mondhatja, hogy most már semmi közöm hozzá. Amióta kétségtelesen kiderült rólam, hogy aktív szocialista vagyok.”

Magda sirt.

„Voltaképpen megérdemli, hogy semmi közöm ne legyen magához, amióta azzal a nővel a cukrászlában jártam. Ki az a nő?”

A nőhöz — mondtam — semmi más közöm, épen csak együtt dolgozunk a szocialista munkában.”

Igazat mondtam.

„Ez a legbiztosabb módja annak, hogy elhódítsa tőlem. Nekem hozza a selyemruhát és neki adja a szerelmét!”

Magda nekem hozza a selyemruhát és neki adja a szerelmét!”

Fölcsuklott.

Meglehet, a féltékenység komoly szavait mondtam. Nagyon öszintének éreztem és a zaklatott napok egyetlen boldog perce ez volt a számomra.

Egészen elzékenyülve megfogtam a kezét, melyen a szemébe néztem és kértem.

„Magda, én minden bajban magam mellé fogok állni, meglátja és azon lesz, hogy nagyobb veszedelmek ne érjék. Ki tudja, milyen idők jönnek, de amíg élek, addig magam biztonságban leszek. Ferencnek emléke nem hajkult még el bennem!”

Átölelt és most elsöizben megcsókolt. Forrón, könnyek között ontotta csókjait. Bejött süket nagynénje és fejrázott bennünk.

Azt újságolta, hogy be fogják szüntetni a kristálycukrot is. Ezentúl már csak sárga répacukrot fognak adni, azt is mindössze másfél kilót fejenként egy hónapra.

A Szent Buzahintó mégis megírta, de nagyon óvatosan és célzásokkal arra, hogy szélhámos vagyok. Nem az én jellemem van a hiba, egy megszárdult ifjú vagyok, aki ebben a mai félig pogány atmoszférában jól érzé magát, de majd eljön annak az ideje, amikor az ilyen kreaturák el fognak tűnni a nagy semmiben, vagy megleshet hogy megtérnek és az új társadalom hasznos tényezőivé válnak.

(Folyt. köv.)

AZ OROS ÉLET

TITRA

Utmutató az egészséghez, boldogsághoz. Nagy remek illusztrált

Athenaeum albumfüzetek.

INGYEN

küldünk ki-
vonatos ismer-
tető füzetet.

- 1-2. „Ne koplalj, de légy karcsu!”
- 3-4. „Eljen így!”
- 5-6. „Vigyázz a gyermekedre!”
- 7-8. „Dáma és Gavallér”.
- 9-10. „Az én kutyám”.
- 11-12. „Szeresd otthonodat!”
- 13. „Terítés-Tálalás”.

Kettős szám 62 Lei, a 13. szám 34 Lei. A teljes sorozat: 400 Lei.

T. UJ KELET könyvosztálya Cluj-Kolozsvár.

Kérem utánvétellel az Athenaeum-füzetek

számát.

Név:

Cím:

Fürdőre, nyaralóhelyekre utazó előfizetőinket felkérjük, közöljék pontos címüket a kiadóhivattal, hogy az Uj Keletet főnkkadás nélkül küldhessük.

Buzlás-gyógyfürdő (Román Nauheim.)

páratlan szénsavas, radioaktiv, só-savas forrásvizekkel. Biztos gyógyhatás szív-, elhízás, érelmeszesedés, sziv- és vérkeringési zavaroknál, vesébet, vesebetegség, izomcsú, hólyaggyulladás és kimerüléssel kapcsolatos esetekben. Női betegség, a változások zavarok, fertőző betegségek, mérgezőes nyomán fellépett ideggyógy (Tabes etc.) esetekben a legjobb eredmény. Természetes szénsavas, só-savas fürdők, ivókurák, szakszerű orvosi kezelés, kúrák, konyha, elsőrendű szállodák, diétás pezsgő mérsékelt árral. Uj, modern uszoda napfényes stranddal. Fürdőidény május 15-től október 1-ig. Prospektust, felvilágosítást szívesen küld: Muschong Buziási Gyógyfürdő R-T. Fürdőigazgatóság Buziási. (Bánát.)

A timisoarai kóser internátus elsőbbségét az ország összes internátusai felett a legmodernebbül berendezett saját palotája, az elsőrendű ellátás és a szakszerű felügyelet biztosítják

magyar-német lexikon

a most megjelent új kiadásu

magyar-német és német-magyar nagy Kelemen Szótár

1924 oldal, 932.420 sor. Egymillió német és magyar szó, fogalom, szak kifejezés, tehát egyedülálló magyar könyvtári. Félbörítetes. 3500 lei részletárban, 300 leies havi részletre. A szelvényt tessék kívágni, kitölteni, beküldeni.

T. UJ KELET könyvosztálya Cluj-Kolozsvár.

Kérem a „Nagy Kelemen”-t 3500 lei részletárban a Lepage részletosztály utján 500 lei utánvétellel 300 leies részletre, ha nem, az egész esedekes. — Kérem 3000 lei készpénzárban.

Név:

Cím:

APRÓHIRDETÉSEK

Egyezeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Álláskeresőknek 30 százalék kedvezmény. Apóhirdetések díja előre fizetendő. Jelzés levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési díj 250 lej.

Küldő kereszt-hurok, egészen új, fekete zongora 48.000 leierért eladó. Megtekinthető Triska zongorakereskedésben, Str. Saguna 14. Telefon 419.

Kiadó elegánsan bútorozott szoba 18 db szobahasználattal. Cim Főter 20. II. emelet.

Keresünk perket magyar gyors- és gépjárót. Német vagy román nyelvű bírók előnyben részesülnek. Cim „Gyárvalalat” jel. Er. a kiadóban.

Jó rövid zongora bérbeadó. — Értekezni Jamborné Călea Victoriei 13. D. u. 2-4 óra között.

Egy Singer varrógép eladó. Cim a kiadóban.

Friss kóser bivaly- és tehéntej naponta kétszer, csészeműtűk és betgeknek állandóan egy tehéntej fejve, házhoz szállítva is kapható. Ugyanott állandóan friss kóser tej, túró és vaj is kapható. Schwartz Ignác Cal. Decemb 26. Szeptember 1-től Str. Julu Manlu (Szentgyörgy utca) 24.

Egyetlen magyarnyelvű

Kóser szakácskönyv

Írta: Ganz Abrahámé. Ár 200 lej (és portó). Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.

Negyedéves Egy hónapra X. évfolyam 1929 Augustus * 5689

A zsidó

A gyász, a keserű tülkölés végig az egész világon berek élnek és a visszafolyva várják a tudatunk alatt mint fel-felémelőtől a helyzettől az az most szomorú. Egy elhibázott esztendő kelevényében és nyomában a hősök és a győzelem.

Mióta Ukrajna kult a véres pogromok folyamban nem hol a világon. De a gyász, amely a rowi zsidó mészárlásba a zsidó szívek gyász ma. Akkor és és reménytelőst a szíveinket a a kétségbeesés galságát fojtották be rohanták meg, tes lénségük és védte mint áldozati báruket a kikerülhet annyi ellenállást a vágóhídra vonst érezve a halálos utolsó megfeszítés a letaglózás ellen a tehetetlenség volromok legfájdalmasabb jellemvonbányászor kellett tésünk során átél megakasztást, am mindig nagyobb lyen testi szenvederei ki tudtak vá Ami Erec Jisz megy, az gyökerő hasonlítható az zsidó emlékekkel. is, zsidó emberek a levegőt s a milom, a gyász és sük. De a sirásut a gyásznak nem sa. A sirásunk anly az önértelt tülkölésében es száza odakint a fennverrel kezűbb közben estek el. ros tulerő es vis nagy és szent ürra van hivatva do népek, de az sorsát új irányok matussan előjv Nem, nem volt ezt a megszegyen itélnők a mi ch dig csak a termé maláriás mocsara a pusztai sakálók akik most békés gyilkoló fegyverek tozassák, mert fanatizált emberük, hogy elbuzsák a készülő nap